

DABAS PARKS “NUMERNES VALNIS”

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS

dabas parks atrodas Ludzas rajona Salnavas pagastā un Balvu rajona Baltinavas pagastā
plāns izstrādāts laika periodam
no 2005. gada līdz 2014. gadam

Izstrādātājs:

SO Latvijas Dabas fonds
/juridiskās personas nosaukums/

Ieva Rove
/projekta vadītāja/

Rīga, 2004

Apstiprināts: .....

Atjaunots: .....

Plāna izstrādē iesaistītie eksperti/speciālisti:

/vārds, uzvārds, specialitāte/

Ieva Rove	bioloģe, augu sugas un biotopi, projektu vadītāja
Lelde Eņģele	bioloģe, saldūdens augu sugas un biotopi, projekta noslēguma fāzes asistente
Jānis Gailis	biologs, entomoloģija un meža biotopi
Ivars Kabucis	biologs, augu sugas un biotopi
Māris Laiviņš	biologs, augu sugas un biotopi
Aivars Petriņš	biologs, ornitoloģija un meža biotopi
Baiba Strazdiņa	ģeogrāfe, kartogrāfija un ainava
Indulis Vanags	mežsaimniecības inženieris, meža ekoloģs

Plāna izstrādes uzraudzības grupa:

/vārds, uzvārds, amats, organizācija/

Inese Nagle	Salnavas pagasta padomes priekšsēdētāja
Valdis Šiliņš	teritoriālpilnotājs, Baltinavas pagasts
Ivars Leščinskis	Rēzeknes RVP Ludzas daļas vadītājs
Andris Zelčs	Rēzeknes RVP Balvu daļas vecākais inspektors
Maija Ārente	AS "Latvijas valsts meži" Ziemeļlatgales mežsaimniecības vides speciāliste
Aivars Vanags	AS "Latvijas valsts meži" Ziemeļlatgales mežsaimniecības 10. Kārsavas meža iecirkņa vadītājs
Eugēnijs Upenieks	Valsts Meža dienests, Ludzas valsts virsmežniecības virsmežzinis
Arnolds Šubrovskis	Valsts Meža dienests, Ludzas valsts virsmežniecības Kārsavas mežniecības mežzinis
Jānis Kašs	privāto zemes īpašnieku pārstāvis
Gundega Freimane	Dabas aizsardzības pārvaldes Sugu un biotopu daļas vecākā referente

SATURS

IEVADS	5
KOPSAVILKUMS	6
I.DAĻA. DABAS PARKA APRAKSTS	8
1.1. TERITORIJAS JURIDISKĀS SAISTĪBAS	8
1.1.1. Latvijas likumdošana.....	8
1.1.2. Starptautiskās saistības un Eiropas Savienības noteiktās saistības.....	11
1.1.3. Īpašuma tiesības.....	12
1.2. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU	14
1.2.1. Teritorijas atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas.....	14
1.2.2. Esošais teritorijas zonējums.....	14
1.2.3. Teritorijas apsaimniekošanas infrastruktūra.....	14
1.2.4. Teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture	15
1.2.5. Teritorijas kultūrvēsturiskais raksturojums	16
1.2.6. Kartogrāfiskais materiāls par teritoriju.....	16
1.3. TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS	17
1.3.1. Klimats	17
1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija	18
1.3.3. Ainava.....	18
1.3.3. Hidroloģija.....	19
1.3.4. Augšnes.....	19
1.4. TERITORIJAS BIOĻOĢISKAIS RAKSTUROJUMS.....	22
1.4.1. Flora.....	22
1.4.2. Fauna	24
1.4.3. Biotopi	26
1.5. TERITORIJAS SOCIĀLEKONOMISKAIS RAKSTUROJUMS	30
1.5.1. Demogrāfiskā analīze (iedzīvotāji, nodarbinātība)	30
1.5.2. Teritorijas izmantošanas veidi	30
1.6. INFORMĀCIJAS AVOTI.....	33
II. daļa. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS	36
2.1. TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	36
2.2. BIOTOPI KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TOS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	37
2.3. SUGAS KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	39
2.4. TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS	41
III. daļa. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI	43
3.1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS IDEĀLIE JEB ILGTERMIŅA MĒRĶI	43
3.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRĶI PLĀNĀ APSKATĪTĀJAM APSAIMNIEKOŠANAS PERIODAM	43
IV daļa. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	44
4.1. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI.....	44
4.1.1. Apsaimniekošanas pasākumu saraksts.....	45

4.1.2. Apsaimniekošanas pasākumu apraksts	48
4.2. IETEICAMĀIS TERITORIJAS ZONĒJUMS	54
V daļa. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA.....	55
5.1. PLĀNA IEVIEŠANAS PRAKTISKIE ASPEKTI.....	55
5.2. PLĀNA ATJAUNOŠANA	55
5.3. NEPIECIEŠAMIE GROZĪJUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMOS	55
5.4. INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTS.....	56
PIELIKUMS	58
1. Dabas aizsardzības plāna izstrādes process	
1.1. Informatīvās sēdes dalībnieku saraksts un sanāksmes protokols (25.05.2004.)	
1.2. Rīkojuma par uzraudzības grupas izveidošanu kopija	
1.3. Uzraudzības grupas sanāksmes protokols (10.08.2004.)	
1.4. Sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokols (14.10.2004.)	
1.5. Uzraudzības grupas sanāksmes protokols (02.12.2004.)	
2. Teritorijas apraksts un novērtējums	
2.1. Zemes īpašumu formas, karte	
2.2. Zemes lietojuma veidi, karte	
2.3. Dabas parka "Numernes valnis" robežas	
2.3.1. Teritorijas shēma	
2.3.2. Robežpunktu koordinātas	
2.3.3. Robežu apraksts	
2.4. Retās un aizsargājamās sugas	
2.4.1. Retās un aizsargājamās augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugas, karte	
2.4.2. Augu sugu aizsardzības statuss, tabula	
2.4.3. Dzīvnieku sugu aizsardzības statuss, tabula	
2.5. Biotopi	
2.5.1. Mežaudžu plāns	
2.5.2. Meža augšanas apstākļu tipi, karte	
2.5.3. Biotopu karte (Latvijas biotopu klasifikācija)	
2.5.4. Aizsargājамie biotopi, karte	
2.5.5. Biotopu saraksts (Latvijas biotopu klasifikācija)	
2.5.6. DMB un pDMB saraksts	
2.6. Bioloģisko vērtību karte	
2.7. Biotopu un sugu retuma, tipiskuma, jutīguma un dabiskuma novērtējums, tabula	
3. Apsaimniekošanas pasākumi un zonas	
3.1. Dabas parka "Numernes valnis" apsaimniekošanas pasākumi.	
3.1.1. Apsaimniekošanas pasākumu vietas, karte	
3.1.2. Apsaimniekošanas pasākumi mežu nogabalos, tabula	
3.1.3. Priežu audžu parametri pēc krājas kopšanas cirtēm, tabula	
3.2. Dabas parka "Numernes valnis" tūrisma un atpūtas infrastruktūra, karte	
3.3. Dabas parka "Numernes valnis" funkcionālās zonas, karte	
3.3.1. Zonu shēma	
3.3.2. Robežu apraksts	

IEVADS

Dabas parks "Numernes valnis" atrodas Ludzas rajona Salnavas pagastā un Balvu rajona Baltinavas pagastā (1. attēls 7. lpp). Parks izveidots 2004. gadā un iekļauts potenciālo *NATURA* 2000 vietu sarakstā. Teritorijas platība ir 978 ha¹.

Dabas aizsardzības plānu izstrādājis Latvijas Dabas fonds 2004. gadā, atbilstoši Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (tagadējā Vides ministrija) ministra rīkojumam Nr. 120 "Par ieteikumiem dabas aizsardzības plānu izstrādāšanai" (04.07.2002.). Darba ietvaros veikta teritorijas papildus izpēte. Galvenais uzdevums, izstrādājot plānu, bija saskaņot dabas aizsardzības, dabas resursu izmantošanas un reģiona attīstības intereses, nodrošinot teritorijas vērtību saglabāšanu un izveidošanas mērķu sasniegšanu. Saskaņojot intereses, prioritāte bija dabas aizsardzība. Plāna izstrāde ir Valsts pasūtījums, to finansējusi akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži" Ziemeļlatgales mežsaimniecība.

Dabas aizsardzības plāna pielikumos ietvertā kartogrāfiskā materiāla pamatnes ir Latvijas Republikas Valsts Zemes dienesta īpašums. Kartēs parādītais 2001. gada meža daļplāns un mežaudžu plāns ir AS "Latvijas Valsts Meži" īpašums. Dabas parka dabas vērtības, apsaimniekošanas pasākumi un zonējums aprakstīts un atzīmēts kartēs meža nogabalu līmenī (meža kvartālu un nogabalu numuri pēc 2001. gada meža ierīcības).

Dabas aizsardzības plāna izstrādē piedalījās vairāku nozaru eksperti: Māris Laiviņš un Ivars Kabucis (sauszemes augu sugas un biotopi), Lelde Eņģele (saldūdens augu sugas un biotopi), Aivars Petriņš (putnu sugas), Jānis Gailis (bezmugurkaulnieki), Baiba Strazdiņa (kartogrāfija un ainava), Indulis Vanags (meža biotopi). Dabas aizsardzības plāna izstrādi vadīja un plānu rakstīja augu sugu un biotopu eksperte Ieva Rove, projekta noslēguma fāzē asistēja Lelde Eņģele.

Darbu uzsākot, Latvijas Dabas fonds 25. maijā organizēja informatīvu sēdi Salnavas pagasta pašvaldībā, Salnavā, lai informētu par projektu un iepazīstinātu ar dabas aizsardzības plāna jēgu un pamatotu tā nepieciešamību. Informatīvajā sēdē piedalījās ar teritorijas pārvaldi un izmantošanu saistīto organizāciju pārstāvji, dabas parka īpašnieki un valdītāji.

Plāna izstrādes gaitā Vides ministrijas pakļautībā esošā Dabas aizsardzības pārvalde, Gundegas Freimanis personā, pārraudzīja dabas aizsardzības plāna izstrādi un tā atbilstību (04.07.2002.) VARAM rīkojumam Nr. 120, izveidojot uzraudzības grupu. Uzraudzības grupā iekļāva pārstāvjus no AS "LVM" Ziemeļlatgales mežsaimniecības, Salnavas un Baltinavas pagasta, Ludzas un Balvu virsmežniecības, Rēzeknes RVP Balvu un Ludzas nodaļas, zemes īpašniekus. Pirmā uzraudzības grupas sanāksme notika 10. augustā, tās dalībniekus informēja par padarīto, precizēja neskaidrības, apsprieda ekspertu ieteikto aizsardzības režīmu un perspektīvo dabas parka zonējumu. Sanāksmju dalībnieku saraksti, sanāksmju norises protokoli un uzraudzības grupas izveidošanas rīkojuma kopija – 1.1., 1.2., 1.3. pielikumos.

14. augustā Salnavas pagasta padomes ēkā notika dabas aizsardzības plāna 1. redakcijas sabiedriskā apspriešana. Tās laikā ieteikti gan plāna tekstā iestrādājami precizējumi, gan priekšlikumi papildināt dabas parkā paredzētos apsaimniekošanas pasākumus un aizsardzības režīmu. Plāna izstrādātāju atbildes uz izteiktajiem priekšlikumiem redzamas 1.4. pielikumā.

Dabas aizsardzības plāns ir izskatīts un apstiprināts Salnavas pagasta padomes un Baltinavas pagasta padomes sēdēs (1.5. pielikums).

2. decembrī notika plāna izstrādes uzraudzības grupas pēdējā sanāksme. Pēc uzraudzības grupas dalībnieku komentāriem izdarīti precizējumi plāna tekstā (1.5. pielikums).

---

¹ aprēķināta ar programmu *Arc View GIS*

KOPSAVILKUMS

Dabas parks "Numernes valnis" atrodas Ludzas rajona Salnavas pagastā un Balvu rajona Baltinavas pagastā (1. attēls 7. lpp). Parks izveidots 2004. gadā, lai saglabātu Latvijā un Eiropā retus un aizsargājamus meža un purva biotopus, augu sabiedrības, apdraudētas un aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas; izteiksmīgu, vizuāli augstvērtīgu ainavu un nodrošinātu sabiedrību ar augstvērtīgiem rekreācijas resursiem. Dabas parka platība ir 978 ha.

Saskaņā ar projekta *EMERALD/NATURA 2000* aizsargājamo teritoriju tīklu" rezultātiem, dabas parks iekļauts potenciālo *NATURA 2000* vietu sarakstā.

Numernes valnis ir viena no lielākajām Latvijas osveida grēdām (2. att. 20. lpp.). Unikāls ģeoloģisks un botāniskais objekts. Liela floras daudzveidība – uz Numernes vaļņa sastopamas Latvijas dienvidaustrumu daļai raksturīgas sugas, bet reljefa pazeminājumos un purvos – reliktas dažu okeānisku augu sugu atradnes, purvi bagāti ar orhideju dzimtas sugām.

Parka teritorijā un tā apkārtnē pārstāvēti astoņi Eiropā aizsargājami biotopi: skujkoku meži uz osiem un atšķelšanās vaļņiem, boreālie meži, purvaini meži, melnalkšņu staigņāji, pārejas purvi un slīkšņas, kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi, neskarti augstie purvi, dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju. Parkā atrodami divi Latvijā īpaši aizsargājami biotopi – priežu meži ar asinssārto gandreni un priežu meži ar meža silpureni. Dabas parkā ietverta Latvijā lielākā un vitālākā dzeltenās dzegužkurpītes atradne, plašas audzes parkā veido meža silpurene, abas šīs sugas ietvertas ES Biotopu direktīvas 2. pielikumā. Dabas parka veģetācija saistīta ar reljefu un augsnes sastāvu. Numernes vaļņa dabas parkā sastopamas Latvijā vitālākās osiem raksturīgās augu sabiedrības. Vaļņa pakājē izveidojušies zāļu, pārejas purvi un ar kaļķi bagāti purvi.

Izstrādājot dabas aizsardzības plānu, veikta teritorijas bioloģisko vērtību izpēte. Atsevišķu pētījumu rezultāti bija pārāk apjomīgi, lai tos ietvertu dabas aizsardzības plāna tekstā, tāpēc tie apkopoti un iesniegti plāna pasūtītājam – AS "LVM". Izpētes rezultāti pieejami arī Latvijas Dabas fondā.

Dabas aizsardzības plāns dabas parkam "Numernes valnis" izstrādāts desmit gadiem. Plānā apkopota vispusīga informācija par teritorijas vērtībām, analizētas dabas un sociālekonomiskās vērtības, izvirzīti teritorijas saglabāšanas un apsaimniekošanas mērķi, mērķu sasniegšanas nodrošināšanai izstrādāti ieteicamie apsaimniekošanas pasākumi.

Teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķi ir:

- saglabāt dzīvotspējīgas reto un aizsargājamo sugu atradnes, teritorijai raksturīgās sugu sabiedrības un biotopus vizuāli augstvērtīgā ainavā un sabalansēt dabas aizsardzības prasību ievērošanu, vienlaicīgi nodrošinot zemes īpašniekus un apsaimniekotājus ar piemērotu darbības vidi;
- attīstīt infrastruktūru dabas parka teritorijas izmantošanai atpūtai un izglītībai dabā.

Atbilstošie īstermiņa mērķi aprakstīti 3. nodaļā, teritorijas apsaimniekošanas pasākumi – 4. nodaļā.

Pamatojoties uz dabas vērtībām un plānā piedāvātajiem apsaimniekošanas pasākumiem, ieteikts teritorijā nodalīt divas funkcionālās zonas un vienu sezonālo liegumu Numernes ezera rietumu daļā (4.2. apakšnodaļa). Aizliegtās un atļautās darbības teritorijā un tās funkcionālajās zonās aprakstītas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā (5.4. apakšnodaļa).

Dabas parks “Numernes valnis” – dabas aizsardzības plāns

1. attēls. *.jpg*

I.DAĻA. DABAS PARKA APRAKSTS

1.1. TERITORIJAS JURIDISKĀS SAISTĪBAS

1.1.1. Latvijas likumdošana

Latvijas dabas aizsardzības politika

Vides politikas plāns Latvijai. Akceptēts Ministru Kabinetā (turpmāk MK) 25. 04. 1995².

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma. Akceptēta MK 16. 05. 2000.

Vides un dabas aizsardzība

Likums "Par vides aizsardzību" (06.08.1991., grozījumi 10.01.1997., 22.05.1997., 20.06.2000., 20.12.2001., 24.10.2002., 15.05.2003. un 07.04.2004.) nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību institūciju kompetenci vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, Latvijas Republikas iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, Latvijas Republikas iedzīvotāju pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt informāciju par vidi un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā.

LR Likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" (02.03.1993., grozījumi 05.08.1997., 30.10.1997., 28.02.2002., 12.12.2002. un 20.11.2003.) definē aizsargājamo teritoriju kategorijas (arī Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas) un nosaka nepieciešamību tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus, individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

"Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" (MK noteikumi Nr. 415, 22.07.2003., grozījumi 26.10.2004.) – nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, tajā skaitā pieļaujamos un aizliegtos darbības veidus aizsargājamās teritorijās, kā arī aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās lietošanas un izveidošanas kārtību. *"Noteikumus piemēro tiktāl, ciktāl tie nav pretrunā ar aizsargājamo teritoriju individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem"* (2. pants).

Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā (MK noteikumi Nr. 199., 28.05.2002., izdoti saskaņā ar likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 43. panta otro daļu) - nosaka kritērijus, kas piemērojami Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanai Latvijā.

"Noteikumi par dabas parkiem" (MK noteikumi Nr. 83., 09.03.1999., grozījumi Nr. 331 28.09.1999., Nr. 136 11.04.2000., Nr. 118 18.03.2003. un Nr. 267 08.04.2004.) nosaka dabas parka robežas un teritoriju aizsardzības statusu. Numernes valnim piemērots Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas statuss - dabas parks.

"Līgumu slēgšanas kārtība īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības nodrošināšanai" (MK noteikumi Nr. 247, 25.07.2000.) nosaka līgumu slēgšanas kārtību īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības, izmantošanas un dabas aizsardzības plāna prasību ievērošanas nodrošināšanai.

---

² šeit un turpmāk apakšnodalā, likumdošanas akta pieņemšanas vai grozīšanas datums Saeimā vai Ministru Kabinetā

"Sugu un biotopu aizsardzības likums" (16.03.2000.) regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, veicina populāciju un biotopu saglabāšanu, kā arī regulē īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību. Likums nosaka valsts pārvaldes un institūciju kompetenci, un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, kā arī nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

"Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" (MK noteikumi Nr. 396, 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004.) nosaka sugu sarakstu, kurā iekļautas apdraudētās, izzūdošās vai retās sugas, vai arī sugas, kuras apdzīvo specifiskus biotopus.

"Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu" (MK noteikumi Nr. 421, 05.12.2000.) nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti Latvijā apdraudēti vai reti biotopi.

"Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi" (MK noteikumi Nr. 45, 30.01.2001.) definē mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību un to aizsardzības nosacījumus.

Zemkopības ministrijas instrukcija Nr. 7 **"Meža biotopu, kuriem izveidojami mikroliegumi, noteikšanas metodika"** (09.11.2001.). Instrukcija izstrādāta, pamatojoties uz **"Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumiem"**. Saskaņā ar šo instrukciju juridisko aizsardzības statusu iegūst tā sauktie atslēgas biotopi.

"Noteikumi par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu" (MK noteikumi Nr. 117, 13.03.2001) nosaka zaudējumu atlīdzināšanas kārtību, atlīdzības lielumu un sugu sarakstu, par kuru iznīcināšanu jāatlīdzina zaudējumi.

Meža zemes

"Meža likums" (24.02.2000., grozījumi 13.03.2003.), likuma mērķis ir regulēt visu Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem garantējot vienādas tiesības, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību un nosakot vienādus pienākumus.

"Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā" (MK noteikumi Nr. 189, 08.05.2001., grozījumi 26.02.2002.) nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā.

"Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs" (MK noteikumi Nr.152, 09.04.2002.) nosaka galvenās cirtes un kopšanas cirtes kritērijus, kārtību mežaudzes atzīšanai par neproduktīvu, slimību inficēto vai kaitēkļu invadēto koku ciršanas kārtību, cirsmu izveidošanas kārtību, koku ciršanas kārtību ārkārtas situācijās.

"Meža atjaunošanas noteikumi" (MK noteikumi Nr 398, 11.09.2001., grozījumi 06.11.2001.) nosaka meža atjaunošanas termiņus atsevišķiem meža augšanas apstākļu tipiem, kritērijus, pēc kuriem mežaudzi atzīst par atjaunotu, un atjaunotās mežaudzes (jaunaudzes) kopšanas pārbaudes kritērijus.

"Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situāciju izsludināšanu mežā" (MK noteikumi Nr. 217, 29.05.2001., grozījumi Nr. 295, 03.07.2001.) nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kārtību, kādā izsludināmas ārkārtas situācijas sakarā ar meža ugunsgrēku izplatīšanos, meža kaitēkļu savairošanos un slimību izplatīšanos masveidā.

"Meža zemes transformācijas noteikumi" (MK noteikumi Nr. 806, 28.09.2004.) nosaka meža zemes transformācijas nosacījumus un meža zemes transformācijas atļaujas saņemšanas kārtību, kā arī valstij nodarīto zaudējumu aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību par dabiskās meža vides iznīcināšanu transformācijas rezultātā.

"Noteikumi par kārtību, kādā noslēdzami ilgtermiņa mežizstrādes līgumi" (MK noteikumi Nr. 335, 07.11.1995.).

Medības

"Medību likums" (08.07.2003.) nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus Latvijas Republikā. Nosaka arī medību un medību saimniecības organizēšanu dzīvnieku skaita regulēšanas nolūkos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

"Medību noteikumi" (MK noteikumi Nr. 760, 23.12.2003., grozījumi Nr. 162, 23.03.2004.) nosaka medijamo dzīvnieku sugas, to medību termiņus, kā arī gadījumus, kādos iespējamās medības ārpus medību termiņiem. *"2. Medības īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nosaka šie noteikumi, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, attiecīgo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un citi medības reglamentējošie normatīvie akti."*

Aizsargjoslas

"Aizsargjoslu likums" (05.02.1997., grozījumi 21.02.2002., 19.06.2003.) likums nosaka aizsargjoslu veidus un funkcijas, aizsargjoslu izveidošanas pamatprincipus, uzturēšanas un stāvokļa kontroles kārtību, saimnieciskās darbības ierobežojumus aizsargjoslās.

"Ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu noteikšanas metodika" (MK noteikumi Nr. 284, 04.08.1998.) regulē aizsargjoslu noteikšanas kārtību, apzīmēšanu dabā, vides aizsardzības prasības aizsargjoslās.

Makšķerēšana

"Zvejniecības likums" (12.05.1995., grozījumi 01.10.1997., 29.10.1998., 17.02.2000., 18.10.2001., 19.06.2003. un 30.10.2003.) regulē Latvijas Republikas iekšējo ūdeņu, teritoriālo jūras ūdeņu un ekonomiskās zonas ūdeņu zivju resursu iegūšanu, izmantošanu, pētīšanu, saglabāšanu, pavairošanu un uzraudzīšanu.

"Saimnieciskās darbības rezultātā zivju resursiem nodarītā zaudējuma noteikšanas un kompensācijas kārtība" (MK noteikumi Nr. 188, 08.05.2001., grozījumi Nr. 12 06.01.2004.) nosaka kārtību, kādā tiek noteikti un kompensēti saimnieciskās darbības rezultātā zivju resursiem nodarītie zaudējumi.

"Licencētas amatierzvejas – makšķerēšanas kārtība – Latvijas Republikas ūdeņos" (MK noteikumiem Nr. 574, 14.10.2003.) Noteikumi nosaka kārtību, kādā veicama licencētās amatierzvejas — makšķerēšanas, arī licencēto zemūdens medību un licencētās vēžošanas (turpmāk — licencētā makšķerēšana) — ieviešana un kontrole, kā arī izstrādājams konkrētās ūdenstilpes licencētās makšķerēšanas nolikums.

"Makšķerēšanas noteikumi" (MK noteikumi Nr. 67, 13.02.2001., grozījumi Nr. 231 29.04.2003.) nosaka kārtību, kādā fiziskās personas var nodarboties ar amatierzveju — makšķerēšanu, kā arī ar zemūdens medībām, vēžu un citu ūdens bezmugurkaulnieku ieguvī rekreācijas vai sporta nolūkā ar šajos noteikumos atļautiem makšķerēšanas rīkiem Latvijas Republikas ūdeņos.

Tūrisms

"Tūrisma likuma" (17.09.1998., grozījumi 07.10.1999., 24.01.2002. un 27.02.2003.) mērķis ir radīt tiesisku pamatu tūrisma nozares attīstībai Latvijā, noteikt kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi (uzņēmējsabiedrības) darbojas tūrisma jomā, un aizsargāt tūristu intereses. Likums definē, ka dabas tūrisms ir tūrisma veids, kura mērķis ir izziņāt dabu, apskatīt raksturīgas ainavas, biotopus, novērot augus un dzīvniekus dabiskajos apstākļos, kā arī izglītoties dabas aizsardzības jautājumos, savukārt kultūras tūrisma galvenais mērķis ir iepazīšanās ar kultūrvēsturisko mantojumu un ievērojamām vietām.

Teritoriju plānojumi, īpašums

"Noteikumi par teritorijas plānojumiem" (MK noteikumi Nr. 423, 05.12.2000., grozījumi Nr. 348, 31.07.2001.) nosaka teritorijas plānojumu izstrādāšanas, saskaņošanas, spēkā stāšanās, apturēšanas, grozīšanas, sabiedriskās apspriešanas un ievērošanas pārraudzības kārtību, kā arī nacionālā līmeņa teritorijas attīstības plāna saistošās daļas.

"Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi" (MK noteikumi Nr. 883, 19.10.2004.) nosaka vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma un detālpļānojuma sastāvdaļas, to sagatavošanas, sabiedriskās apspriešanas, spēkā stāšanās, likumības izvērtēšanas, ievērošanas pārraudzības un darbības apturēšanas kārtību, kā arī vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma grozīšanas kārtību.

Likumprojekti

03.07.2003. Valsts sekretāru sanāsmē izsludināts **likumprojekts "Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās"**, iesniegts LR Saeimā 11.02.2004.

1.1.2. Starptautiskās saistības un Eiropas Savienības noteiktās saistības

Konvencijas

Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijas 1998. gada 25. jūnija Orhūsas konvencija (26.04.2002) par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem. Orhūsas konvencija nosaka sabiedrības un valsts pārvaldes iestāžu attiecības saistībā ar vides jautājumiem, sevišķi pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs.

Konvencija par bioloģisko daudzveidību Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu "Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību" (31.08.1995). Šīs konvencijas uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Bonnas 1979. gada konvencija **"Par migrējošo savvaļas dzīvnieku aizsardzību"** (11.03.1999). Puses atzīst migrējošo sugu saglabāšanas nozīmīgumu un šim mērķim lietojamo pasākumu saskaņošanu starp areāla valstīm, un, kur tas iespējams un ir mērķtiecīgi, sevišķu uzmanību veltot tām migrējošām sugām, kuru aizsardzības statuss ir nelabvēlīgs kā arī veicot pasākumus, kas nepieciešami šādu sugu vai to dzīves vides saglabāšanai.

Bernes 1979. gada konvencija **"Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu"** (17.12.1996). Šīs Konvencijas mērķi ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku

valstu sadarbība, kā arī veicināt šādu sadarbību. Īpašs uzsvars likts uz apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

ES direktīvas

Eiropas Padomes Direktīva 79/409/EEC "Par savvaļas putnu aizsardzību" (02.04.1979.)

Dalībvalstīm jāveic nepieciešamie pasākumi, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai regulēt šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim.

Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEC "Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību" (21.05.1992)

Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu, faunas un floras aizsardzību.

Direktīvas paredz, ka katrai dalībvalstij ir jāizveido aizsargājamo dabas teritoriju tīkls (saukts par *NATURA 2000*), kas nodrošinātu direktīvu pielikumos minēto sugu un biotopu adekvātu aizsardzību.

Dabas parks "Numernes valnis", saskaņā ar projekta "Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar *EMERALD/NATURA 2000* aizsargājamo teritoriju tīklu" rezultātiem, ir iekļauta potenciālo *NATURA 2000* vietu sarakstā. 27.04.2004. Vides ministrijas Valsts sekretāra vietnieks Einārs Cilinskis Eiropas Komisijai Briselē iesniedza Latvijas sarakstu ar potenciālajām *NATURA 2000* teritorijām.

1.1.3. Īpašuma tiesības

Dabas parkā ietvertajām zemes platībām ir deviņi īpašnieki: Latvijas Valsts un astoņi privātīpašnieki (1. tabula). Dabas parka teritorija sadalīta 29 kadastra vienībās. Zemes kadastra vienību robežas redzamas kartē 2.1. pielikumā.

Valsts meža zemes dabas parkā aizņem lielas platības – 821,7 ha, tas atrodas Valsts Akciju Sabiedrības "Latvijas Valsts Meži" tiesiskajā pārraudzībā. Valstij piederošā meža zemes platības klāj dabas parka R, centrālo daļu, parka Z un D. Valsts meža zemēs ietverti divi ezeri: Karšusalas un Mazais Kugru ezers, Numernes ezera palienes daļa 1,7 ha platībā, kā arī ceļi 0,5 ha kopplatībā.

Latvijas valsts īpašums ir valsts 1. šķiras autoceļš (P48) Kārsava-Tilža-Dubļukalns 3,4 ha platībā, kā arī Numernes ezers 73,8 ha platībā.

Privātās zemes atrodas parka A daļā, valsts meža zemju ielokā pie Numernes ezera R krasta. Dabas parkā ietvertas astoņiem privātīpašniekiem piederošas platības 79,9 ha kopplatībā, tai skaitā – Lielais Kugru ezers.

Dabas parka "Numernes valnis" teritorijā esošo zemes gabalu īpašnieku saraksts

Nr. p.k.	Īpašuma nosaukums, kadastra numurs	Īpašnieks	DP esošās teritorijas platība, ha
	Balvu rajons Baltinavas pagasts		
1.	Valsts mežs, AS "LVM" Ziemeļlatgales mežsaimniecība, 38440080007	Latvijas valsts	5,6 ³
		kopā pagastā	5,6
	Ludzas rajons Salnavas pagasts		
1.	Valsts mežs, AS "LVM" Ziemeļlatgales mežsaimniecība, ieskaitot ceļus, 68940010042, 68940010071, 68940010079, 68940010080, 68940010086, 68940020006, 68940020007, 68940020011, 68940020109, 68940020110, 68940020111, 68940030069, 68940040016, 68940060392 Valsts 1. šķiras autoceļš P48, 68940020009 Numernes ezers, 68940010017	Latvijas valsts -- --	815,6 ² 3,4 ² 73,8 ⁴
2.	I. Skrima, 68940010102	Privātīpašums	2,3 ³
3.	Jasmīni, 68940010047	Privātīpašums	2,7 ³
4.	Numernes, 68940010001, 68940010002, 68940010003, 68940010040, 68940010100	Privātīpašums	55,9 ^{2,3}
5.	Rīti, 68940010049	Privātīpašums	2,0 ³
6.	Bārzi, 68940020001	Privātīpašums	6,4 ³
7.	Pagrāve, 68940010015	Privātīpašums	1,4 ²
8.	Smilškalns, 68940010011, 68940010012, 68940010013	Privātīpašums	8,8 ²
9.	Numerne, 68940010076	Privātīpašums	0,4 ³
		kopā pagastā	972,7
		Dabas parka platība	978,3

³ aprēķināts, izmantojot datorprogrammu – ArcView 9,0

⁴ LR Valsts Zemes dienesta dati

1.2. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU

1.2.1. Teritorijas atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas

Dabas parks "Numernes valnis" atrodas Latvijas austrumu daļā – Ziemeļlatgalē, Ludzas rajona Salnavas pagastā un Balvu rajona Baltinavas pagastā (1. attēls 7. lpp.). Parkā ietverta Numernes vaļņa daļa un tā D nogāzes pakāje Salnavas pagasta ZR un Baltinavas pagasta D malā. Dabas parka platība ir 978 ha, Salnavas pagastā atrodas lielākā parka daļa – 972,7 ha, Baltinavas pagastā 5,6 ha.

Dabas parka vidējā koordināta Latvijas Koordinātu Sistēmā (LKS 92): X 712020, Y 6305190.

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas - "Numernes valnis" shēma un robežpunktu koordinātas ietvertas 2.3.1. un 2.3.2. pielikumā. Izstrādājot dabas aizsardzības plānu, dabas parkam aprakstīta robeža (2.3.3. pielikums).

Dabas parka apkārtnes ceļu tīkls ir labi attīstīts. Piekļūšanu dabas parkam nodrošina valsts nozīmes 1. šķiras grantēts autoceļš (P48) Kārsava-Tilža-Dubļukalns, kas šķērso dabas parku (DA-ZR). Dabas parka austrumu daļu ar Kārsavas-Tilžas-Dubļukalna ceļu savieno vairāki Salnavas pagasta koplietošanas un privātajos īpašumos esošie meža un grantēti ceļi.

Apdzīvota ir tikai dabas parka ZA daļa, kur uzbūvētas divas viensētas, kas ietilpst Nūmiernas skrajciemā. Tuvākā lielākā apdzīvotā vieta ir pagasta centrs – Salnava (8 km), Kārsavas pilsēta atrodas ~ 20 km attālumā no dabas parka.

1.2.2. Esošais teritorijas zonējums

Dabas parkam līdz šim nav izstrādāts teritorijas dalījums zonās.

1.2.3. Teritorijas apsaimniekošanas infrastruktūra

Par dabas parka "Numernes valnis" apsaimniekošanu atbildīgs ir zemes īpašnieks vai lietotājs⁵. Dabas parka "Numernes valnis" pārvaldi realizē Balvu rajona Baltinavas un Ludzas rajona Salnavas pagasta pašvaldība⁶. Teritorijas pārvaldi koordinē Vides ministrija. Vides ministrijas pakļautībā esošā Dabas Aizsardzības Pārvalde pārrauga dabas aizsardzības plānu izstrādi, kā arī pārvalda īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, jo tās pārvaldes nodrošināšanai līdz šim nav izveidota sava administrācija.

Dabas parka aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanas valsts kontroli īsteno Rēzeknes rajona reģionālās vides pārvaldes Balvu un Ludzas nodaļa un Vides valsts inspekcija.

Dabas parka lielākā teritorijas daļa ir valsts meža zemes, kas atrodas Valsts akciju sabiedrības „Latvijas valsts meži” tiesiskajā pārraudzībā 822,2 ha platībā, to apsaimnieko Ziemeļlatgales mežsaimniecības Kārsavas meža iecirknis.

Valsts Meža dienesta Balvu virsmežniecības Baltinavas mežniecība un Ludzas virsmežniecības Kārsavas mežniecība uzrauga normatīvo aktu, kuri regulē meža apsaimniekošanu, izmantošanu un ievērošanu dabas parka meža zemēs.

⁵ LR likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" – 24. pants

⁶ LR likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" – 25. pants

Saskaņā ar medību tiesību nomu, dabas parkā medību tiesības izmanto mednieku kolektīvs REMR - Rīgas eksperimentālā mehāniskā rūpnīca.

Zvejas tiesības publiskajā Numernes ezerā izsniedz Salnavas pagasta pašvaldība. 2004. gadā pašvaldība nav izsniegusi nevienu zvejas tiesību atļauju.

Valsts 1. šķiras autoceļu P48 apsaimnieko VAS "Latgales ceļi", Salnavas pagasta koplietošanas ceļus dabas parkā apsaimnieko z/s "Virši", izmantojot pagasta smilts un grants resursus. AS "LVM" dabas parkā uztur ceļus, trases un kvartālstīgas valsts mežā. Privātie zemes īpašnieki uztur un dabas parka A daļā arī atjauno ceļus savos īpašumos.

1.2.4. Teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

Dabas parks "Numernes valnis" dibināts 2004. gadā, paplašinot 223 ha lielo dabas liegumu "Kugriņu purvs un meži". Dabas parks dibināts, lai nodrošinātu tiesisku aizsardzību Latvijā un Eiropā retam ģeoloģiskam veidojumam – osveidīgam valnim ar tam raksturīgo veģētāciju, Latvijā un Eiropā aizsargājamām augu sugām, meža un purva biotopiem, un saglabātu vizuāli augstvērtīgu un unikālu ainavu.

Numernes valnis ir izsenis zināma botāniski interesanta teritorija (Lehmann 1895), LU Bioloģijas institūtā un Latvijas Vides aģentūrā ir daudz herbārija datu par šo teritoriju. Ziņas par Numernes vaļņa bioloģiskajām vērtībām atrodamas Pasaules Dabas fonda Latvijas pārstāvniecības veiktajā pētījumā ar Nr. 4568 "Dabas aizsardzības plāns Latvijai" (1992). Bioloģiskās vērtības īsi aprakstītas Ziemeļlatgales daļai ar orientējošu vietas nosaukumu – Numernes valnis.

Numernes valnis plašākās robežās nekā tagadējais dabas parks iekļauts *CORINE* biotopu sarakstā, (*CORINE Biotopes* projekta Latvijā darba materiāli, 1994.-1997. gads).

Tagadējā dabas parka DA daļas bioloģiskā daudzveidība 1999. gadā novērtēta, izveidojot dabas liegumu "Kugriņu purvs un meži" 223 ha platībā (2. attēls). Dabas liegums "Kugriņu purvs un meži" tika izveidots, lai aizsargātu bioloģiski vērtīgu purvaino mežu un pārejas purva kompleksu. Bioloģiskās daudzveidības ziņā tā atzīta par vienu no visvērtīgākajām mītrzemju teritorijām Latvijā, kurā liels reto un aizsargājamo sugu blīvums un skaits.

Informācija par šīs teritorijas dabas vērtībām apstiprinājās 2001.-2003. gadā, kad, veicot dabas lieguma augu sugu un biotopu inventarizāciju projekta "Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar *EMERALD/NATURA 2000* aizsargājamo teritoriju tīklu" ietvaros, eksperte Valda Baroniņa atrada vairākas no literatūrā minētajām aizsargājamajām un retajām augu sugām, kā arī Latvijā un Eiropā aizsargājamus biotopus. Bioloģiskās vērtības konstatēja dabas liegumā un tā apkārtnē. Tāpēc 2003. gada sākumā *EMERALD* projekta ietvaros ierosināja paplašināt dabas liegumu un mainīt aizsardzības statusu no "dabas liegums" uz "dabas parks". Jaunizveidotā dabas parka robežas apstiprinātas Ministru kabinetā (MK noteikumi Nr. 627, 08.04.2004). Ar vides ministra 2004. gada 13. aprīļa rīkojumu Nr. 102 teritorija apstiprināta par *NATURA 2000* vietu.

Precīzas ziņas par dabas parka apsaimniekošanu nav atrodamas. Esošā informācija apstiprina, ka pēdējos 200 gadus tagadējā parka un tā apkārtnes lielāko daļu klājis mežs. Meži uz osveida vaļņa cirsti malkai, ēku būvniecībai un koksnes realizācijai. Aktīvāki mežizstrādes darbi noritējuši pēdējā desmitgadē. Uz R no Numernes ezera ~ 80 ha platībā zemes izmantotas lauksaimniecībā. Purvi un slīkšņas praktiski netika un netiek izmantoti, sausākās vasarās zemajos purvos ganīja lopus. Īpašumā ar nosaukumu "Numernes" 20. gs. sākumā audzēja linus. Vaļņa D pakājē vēl 2004. gadā atrodami linu mārkus fragmenti.

1.2.5. Teritorijas kultūrvēsturiskais raksturojums

Dabas parkā neatrodas kultūrvēsturiski pieminekļi.

Numernes vaļņa virsotnē un nogāzēs atrodami daļēji saglabājušies 2. pasaules kara ierakumi.

Ludzas rajona ezeri, tai skaitā Numernes ezers, bijuši apdzīvoti jau pirms 7000 gadiem, par ko liecina kultūrslāņi lielāko ezeru un upju krastos.

Līdz 1209. gadam Salnavas pagasta teritorija ietilpa Jersikas sastāvā. 13.-14. gs. pagasta teritorija atradās Rīgas arhibīskapijas pakļautībā, robežojās ar Pleskavas kņazisti.

15.-17. gs. Salnavas pagasta teritorija tika postīta vairākos karos: ar Lietuvu (1437), Krieviju (1480), Livonijas karā (1558.-1583.), poļu –zviedru karā (1600.-1629.), Krievijas iebrukumā Latgalē 1654. gadā.

Kopš 1561. gada tagadējā Salnavas pagasta teritorija tika iekļauta Polijas-Lietuvas sastāvā, kopš 1566. gada Pārdaugavas hercogistes sastāvā, kopš 1629. gada – Infantija. Salnavas pagasts bija apdzīvota vieta vecā tirdzniecības ceļu krustpunktā, kuri no dziļas Krievijas veda uz Rīgu un Baltijas jūru, Poliju un tālāk. 18. gs. Latgale nonāk Krievijas sastāvā.

Numernes valnis ietilpa Saļņevas (Cecinas) muižas zemēs jau kopš 1646. gada 18. decembra. Līdz 1724. gadam Saļņeva piederējusi Viļakas (Marienhauzenas) apgabala stārasta Jura Konstantina Hilzena ģimenei, līdz mantinieki to 1842. gadā sadala divās daļās. Numernes valnis ietilpa nodalītajā Saļņevas muižā, kurā dominēja meži, purvi un krūmāji. Saļņevas muižu tās īpašnieks Vincents Šadurskis pārdod 1868. gadā Solugubam Matvejam Vladomorovam, kurš to dāvina meitai grāfienei Jekaterinai Vulfius. Vulfiusu ģimene dzīvo Salnavā līdz pat 1944. gadam. Muižas zemi šajos gados izrentēja. 19. gs. galvenā tirgus prece bija kokmateriāli, 20. gs. sākumā tos nomainīja lini un labība.

1920. gados Salnavas pagasta teritorijā izveido purva kultūru paraugsaimniecību. Savukārt, 1930. gados pagasta teritorijā dominēja piena un gaļas pārstrāde, siena gatavošana, jaunlopu audzēšana, zemes apstrādes pakalpojumi, bet ne mežsaimniecība.

1935. gadā notiek vietvārdu latviskošana un toreizējā Saļņeva pārtop par Salnavu.

PSRS laikā Salnavas pagasta teritorijā ilgu laiku pastāvēja padomju saimniecība "Sala". Valsts meža fondu apsaimniekoja Rēzeknes MRS, vēlāk VMD Ruskulovas VM.

1991. gadā, pēc zemes reformas Salnavas pagastā uzceltas vairākas kokzāģētavas, aktīvi tiek apsaimniekoti un cirsti gan valsts, gan privātie meži.

Dabas parka ZA daļā, tāpat kā Salnavas pagastā saglabājušies tipisku Latgales viensētu apbūve. Lielākā daļa saglabājušos viensētu būvētas 20. gs. sākumā un atspoguļo sava laika amatniecības, kultūrvēsturiskās, sadzīves tradīcijas un cilvēku dzīvesveidu.

1.2.6. Kartogrāfiskais materiāls par teritoriju

Dabas aizsardzības plāna izstrādē izmantotais kartogrāfiskais materiāls apkopots 2. tabulā.

Plāna izstrādē izmantotais kartogrāfiskais materiāls

Nr. p.k.	kartes veids	mērogs	Gads
1.	LR Valsts zemes dienesta ortofoto	1:10 000	1999.
2.	PSRS Ģenerālštāba 1970-to gadu topogrāfiskās kartes ⁷	1:10 000	1969.
3.	AS "LVM" mežaudžu plāni	1:10 000	2001.
4.	AS "LVM" meža daļplāni	1:10 000	2001.
5.	zemes kadastra karte	1:10 000	01.07.2003.
6.	privātā meža daļplāni	1:10 000	1993. – Numernes 1995. – Numernes 2004. – Numernes 1998. – Jasmīni 2000. – Smilšukalns 2000. – PAGRĀVE 2001. – Rīti 2003. – Bārzi

1.3. TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS

1.3.1. Klimats

Dabas parks atrodas Lubāna zemienes un Latgales augstienes klimatiskajā rajonā. Tas ir viskontinentālākais un siltākais klimatiskais rajons Latvijā (hidrotermiskais koeficients 1,8-1,9). Gadā kopumā valdošie ir dienvidrietumu un rietumu vēji.

Gada vidējā gaisa temperatūra ir +4,9°C. Visaukstākais mēnesis – janvāris, vissiltākais – jūlijs. Līdz šim novērotā gada absolūti minimālā gaisa temperatūra ir -39°C, absolūti maksimālā gaisa temperatūra ir +35°C. Analizējot vidējo gada gaisa temperatūru izmaiņas laika posmā no 1948. gada līdz 2003. gadam, konstatēts, ka vidējā gada gaisa temperatūra, sākot no 1970. gadiem reģionā pakāpeniski paaugstinās.

Nokrišņi iespējami vidēji katru otro dienu. Visvairāk nokrišņu ir jūlijā, kuram pēc nokrišņu daudzuma seko augusts un jūnijs, vismazāk – februārī un martā. Analizējot gada nokrišņu summu atšķirības laika posmā no 1891. gada līdz 2003. gadam, konstatēts, ka laika posmā no 1891. gada līdz 1970. gadiem nokrišņu daudzums reģionā samazinājās, bet sākot no 1970. gadu beigām līdz pat 2003. gadam vērojama pakāpeniska nokrišņu daudzuma palielināšanās.

Gadā vidēji ir 53 dienas ar miglu un vidēji 19 dienas ar pērkona negaisu. Lielais nokrišņu daudzums veģetācijas periodā un izteiktais teritorijas reljefs sekmē ūdens uzkrāšanos zemienēs, kur notiek strauji pārpurvošanās procesi.

Stabila sniega sega izveidojas vidēji 10. decembrī un izzūd 25. martā. Vislielāko augstumu sniega sega sasniedz februāra beigās – marta sākumā – vidēji 18-19 cm. Līdz šim novērotais vislielākais sniega segas augstums ir 62 cm. Sniega sega visātrāk nokūst no vaļņa D nogāzēm, kur saimniecībā "Numernes" 2003. gadā izveidota viena, un plānots iekārtot vēl divas slaloma trases.

⁷ pieejamas LR Valsts zemes dienestā un BO SIA "GIS projekts"

1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija

Dabas parks "Numernes valnis" atrodas Austrumlatvijas zemienes fiziogēogrāfiskajā rajonā, Adzeles pacēluma D malā.

Numernes valnis ir atšķelšanās/osveida valnis Adzeles pacēluma D malā, tā augstākais punkts – Prikatovas kalns (163 m vjl.) (2. attēls). Valnis ir AZA-RDR virzienā vērsta, ~25 km gara, 0,2-1,5 km plata, līdz 58 m augsta, mazliet līkumota vaļņveida grēda starp Dzērvēniem un Krišjāņiem. Abpus Numernes valnim stiepjas pārpurvotu pazeminājumu joslas ar gaciotektoniskas izcelsmes ezerdobēm, virs kurām paceļas glaciotektoniskas reljefa formas.

Numernes valni veido galvenokārt ledāja sakrokots un sabīdīts dažādgraudains (pārsvarā rupjgraudains un smalkgraudains) smilts materiāls ar aleirītu starpslāņiem un grants-oļu starpkārtām, kurš vaļņa iekultivētajā daļā vietām, it īpaši nogāzēs, pārklāts ar akmeņainu morēnsmilšmālu. Iepretī Numernes ezeram vaļņa kodolā ir līdz 8 m biezi augšdevona Ogres svītas mālu atrauteņi. Osa uzbūves īpatnības redzamas vaļņa D nogāzes atsegumos.

Dabas parkā konstatēti šādi derīgie izrakteņi (Ludzas rajona derīgo izrakteņu karte, 1999.):

- augsnes kaļķošānai piemēroti saldūdens kaļķieži Numernes ezerā, 5,4 ha platībā, krājumi 20,9 tūkst. m³;
- lauksaimniecībā izmantojama kūdra Kugriņu purvos 730 ha platībā;
- kaļķains sapropelis Mazajā Kugru ezerā 0,63 ha platībā, 34,1 tūkst. m³;
- augstas kvalitātes kaļķains sapropelis un saldūdens kaļķis Numernes ezerā, lieli krājumi;
- smilts būvniecībai Numernes vaļņa Ludzas rajona daļā, 4,59 km² platībā, 4,59 milj. m³

1.3.3. Ainava

Izstrādājot dabas aizsardzības plānu, publicētu datu par Adzeles pacēluma lokālām ainavām netika atrasti. Dabas parka ainavas raksturojumu sagatavoja LDF eksperte Baiba Strazdiņa, apmeklējot parka teritoriju 2004. gada jūnijā un augustā.

Dabas parks atrodas Aiviekstes ainavzemes Viļānu – Kārsavas grēdaines ainavu apvidū (Ramans, 1990). Ar mežiem klātais Numernes valnis dažādo līdzeno Salnavas pagasta ainavu.

Teritorija atbilst smilšainās mežainās viļņaines ainavu tipam (Nikodemuss, 2000). Tai raksturīga salīdzinoši lēzenu ZA – DR virzienā izstieptu vaļņu un ieplaku mija. Nabadzīgo smilts cilmiežu augstais īpatsvars apvidū sekmējis mežu attīstību. Meža masīvs dabas parkā veido ainavas struktūras pamatu. Nemeža zemes (lauksaimniecībā izmantojamās zemes, slaloma trases, zeme zem ēkām un pagalmiem u.c.) sastopamas tikai fragmentāri vaļņa A virsotnē un uz tā nogāzēm, vietās ar māla piejaukumu cilmiezī. Ieplakās izveidojušies ezeri, purvi un pārmitri meži.

Dabas parka ainavai piemīt augsta vizuālā vērtība. Slēgtais meža masīvs veido ainavas struktūru, ainavas daudzveidību rada saposmotais reljefs, nelieli lauksaimniecības zemju fragmenti, purvi un ezeri, viensētas un veci dārzi. Teritorija ir viegli sasniedzama, radot iespējas ainavu vērot lielam cilvēku skaitam. No vaļņa virsotnes un nogāzēm paveras gan tuvas, uz lokāliem ainavas elementiem vērstas, gan tālas uz plašu apkārtnes teritoriju vērstas, vizuāli augstvērtīgas skatu perspektīvas.

Kā izzūdoši savdabīgi ainavas elementi osi Latvijā ir aizsargājami.

Parka teritorijā iekļautā vaļņa un ieplakas daļa ir viena no izteiksmīgākajām visā ainavu apvidū. Parka teritorijas ainavā var nodalīt trīs ainavas apakštipus:

- Numernes vaļņa ainava;
- Numernes, Lielā Kugru un Mazā Kugru ezera ainava;
- starpvaļņu ieplakas mežu ainava.

1.3.3. Hidroloģija

Numernes valnis atrodas Veļikajas-Aiviekstes ūdensšķirtnes rajonā. Dabas parka teritorijas ziemeļu, rietumu un dienvidrietumu daļa (Ičas sateces baseins) ietilpst Lubāna baseina upju hidroloģiskajā rajonā, savukārt Numernes ezera sateces baseinam ir notece uz ziemeļaustrumiem un dienvidiem – uz Veļikajas baseinu.

Dabas parka teritorijā atrodas četri ezeri: Numernes, Lielais Kugru (Vidējais), Mazais Kugru un Karšusalas ezers, teritoriju šķērso vairāki grāvji un strauti (3. attēls).

Dabas parka pārmitrajās platībās – mežos un purvos uz Numernes vaļņa dienvidu nogāzes un tās pakājē daudz avotu un sīku ūdensteču. Ūdens sastāvā daudz minerālvielu, tajā skaitā kaļķis, kas rada piemērotu dzīvotni vairākām retām un aizsargājamām augu sugām, arī Latvijas floras retumiem. Īpatnējie apstākļi sekmējuši Latgalei retu, pārmitru augu sabiedrību un biotopu izveidošanos.

1.3.4. Augsnes

Reljefa paaugstinājumos dominē podzolētās augsnes, nogāzēs vietām - erodētas augsnes, dažādas auglības un izskalojuma pakāpes augsnes. Pārmitrajā vaļņa pakājē dominē zemā purva augsnes, kas veidojušās galvenokārt no lakstaugiem. No vaļņa virsotnes un nogāzēm pieplūstošie gruntsūdeņi un palu ūdeņi nes līdzīgi no augstākām vietām izskalotas augu barības vielas, tādējādi radot apstākļus attīstīties un saglabāties dzīvotspējīgām reto un aizsargājamo augu sugu sabiedrībām un reģionam netipiskiem biotopiem.

Lauksaimniecībā izmantojamo zemju novērtējums Salnavas pagastā ir vidējais – 33 balles, aramzemei – 37 balles.

Pēc FAO⁸ augšņu klasifikācijas, pētāmajā teritorijā izplatītas *Eutric Gleysols*, *Gleyic Arenosols*, *Gleyic Podzols* uz smilts cilmiežiem.

---

⁸ *Food and Agriculture Organization of the United Nations* - Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārvaldes un lauksaimniecības komiteja

2. att. Numernes valnis.

3. att. Hidrogrāfija.

1.4. TERITORIJAS BIOLOĢISKAIS RAKSTUROJUMS

Tagadējā dabas parka daļēja bioloģisko vērtību izpēti un iepriekšējo pētījumu rezultātu apkopošana veikta 1992. gadā Pasaules Dabas fonda Latvijas pārstāvniecības projekta Nr. 4568 ietvaros, izstrādājot dabas aizsardzības plānu Latvijai.

Laika periodā no 1994. līdz 1997. gadam, tagadējā parka teritorijā notika vispārīga bioloģisko vērtību izpēti projekta *Corine Biotops* Latvijā ietvaros.

2001. gada veģetācijas sezonā dabas parkā un tā apkārtnē veikta sugu un biotopu inventarizācija projekta "Latvijas Īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar *EMERALD/NATURA 2000* aizsargājamo teritoriju tīklu" (saīsināti: "*EMERALD* projekts") ietvaros.

2004. gadā, izstrādājot dabas aizsardzības plānu, eksperti analizēja informāciju no datu bāzēm, literatūras un projektu atskaitēm, inventarizēja teritoriju dabā. Lauka pētījumos izmantoja maršrutu metodi, cenšoties pēc iespējas izstaigāt visu teritoriju. Ezeru flora pētīta, izmantojot laivu un grābekli. Lauka darbos tika vērtēti arī teritoriju ietekmējošie pozitīvie un negatīvie faktori. Pētījuma rezultātus eksperti apkopēja atskaites formā.

1.4.1. Flora

Dabas parks ietverts Ziemeļaustrumu ģeobotāniskajā rajonā, Austrumbaltijas apakšprovincē. Ģeobotāniskais rajons ietver Austrumlatvijas zemieni un Mudavas zemienes Abrenes nolaidenumu un Zilupes līdzenumu. Ģeobotāniskajam rajonam raksturīga liela meža augu sabiedrību daudzveidība, daudz pārmitru mežu un purvu, florā konstatētas 1168 paparžaugu un sēklaugu sugas (Kabucis, 1995). Aktīvais veģetācijas periods ilgst 136-142 dienas.

Pirmās ziņas par retu augu sugu sastopamību Numernes valnī un tam pieguļošajā Kugriņu purvā atrodamas jau 19. gs. botāniķa E. Lēmana darbā (Lehmann, 1895). Šīs teritorijas Latvijas botāniķi pētījuši arī Latvijas veģetācijas ģeobotāniskās rajonēšanas laikā (Birkmane, 1964) un pētot Ziemeļaustrumu ģeobotāniskā rajona floru (Tabaka, 1985; Fatare, 1985). Uzsvērta šīs teritorijas floras bagātība un savdabība, lielais reto sugu īpatsvars. Dabas parka augu sugas 2001. gadā apsekoja LDF augu sugu un biotopu eksperte, botāniķe Valda Baroniņa. 2003. gadā Numernes ezeru apsekojusi botāniķe Egīta Zviedre un atradusi jūras najādu. Dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitā 2004. gadā teritoriju apsekoja un reto sugu atradnes kartēja Māris Laiviņš un Ivars Kabucis.

Dabas parkā konstatēto reto un aizsargājamo augu sugu aizsardzības statuss atainots 2.4.2. pielikumā. Retajām un aizsargājamajām augu sugām nozīmīgas teritorijas atzīmētas kartē 2.4.1. pielikumā.

Dabas parka veģetāciju veido Latvijā bieži sastopamas augu sugas. Floru pārstāv ģeobotāniskajam rajonam un biotopiem raksturīgas augu sugas. Kopā ar tipiskajām sugām, sastopami reti, apdraudēti un aizsargājami augi, arī Latvijas floras retumi.

Sauszemes flora

Parka teritorijā ir liela Latvijā un Eiropā retu un aizsargājamo augu sugu dažādība. Kopumā dabas parka teritorijā atrastas 44 retas un aizsargājamas ziedaugu un paparžaugu sugas un piecas retas un aizsargājamas sūnu sugas (2.4.2. pielikums). Jāatzīmē, ka piecas no šīm augu sugām ir iekļautas Bernes konvencijas I pielikumā un Eiropas Savienības 1992. gada 21. maija direktīvas "Par dabīgo biotopu, savvaļas augu un dzīvnieku sugu

aizsardzību" (92/43/EEC) II (b) pielikumā, bet četras sugas – šīs pašas direktīvas V pielikumā. Tātad, par to atradņu saglabāšanu Latvijai ir arī starptautiskas saistības. Ļoti iespējams, ka parkā sastopamas arī pēdējo gadu pētījumos neatrastās literatūrā minētās 14 augu sugas, piemēram, tumšsarkanā dzeguzene, dižā kelērija, rūsganā melncere u.c., kam parka teritorijā ir piemēroti biotopi.

Dabas parka slapjajos mežos aug Latvijas florā ļoti retā (atradņu skaits ir mazāks par 10) (Fatare, 1992) svītrainā ūdenszāle. Otrajā kvantitatīvās izplatības grupā (11 – 30 atradnes) iekļautas vairākas retas sugas, kas sastopamas Numernes vaļņa sausajos mežos (zāļlapu smiltēnīte, Ruiša pūķgalve, smiltāja esparsete), slapjajos mežos (divsēkļu grīslis, Lietuvas ūdenszāle), kā arī kaļķainā zāļu purvā augošā dižā aslape un pārejas purvā augošais kūdrāja donis. Dabas parkā atrastas vairākas sugas, kas Latvijā ir diezgan retas (iekļautas trešajā retuma kategorijā): pārejas purvos augošās Rusova dzegužpirkstīte, Lēzela lipare, purvāja vienlape, purva sūnene, kā arī slapjajos mežos sastopamais palu grīslis.

Vairākām no šīm ļoti retajām, retajām un diezgan retajām sugām Latvijā ir areāla robeža. Lai novērstu sugas areāla sašaurināšanos, šādu sugu atradņu saglabāšanai jāvelta īpaša uzmanība. Izplatības rietumu robeža Latvijā ir smiltāja esparsetei, Ruiša pūķgalvei. Īpaši nozīmīga ir Latvijā retās dižās aslapes atradne Kugriņu purvā. Sugai Latvijā ir areāla austrumu robeža. Tāpēc tās atradņu lielākā daļa sastopama valsts rietumdaļā, galvenokārt Piejūras zemienē. Atradne Kugriņu purvā ir tālākā uz austrumiem zināmā atradne Latvijā. Savukārt kūdrāja donim un divsēkļu grīslim Latvijā ir izplatības dienvidu robeža.

Dabas parka florai ļoti nozīmīgas ir sugas, kas aug sausos priežu un jauktos mežos uz Numernes vaļņa. Tās ir osu grēdu sauso mežu augu sabiedrībām raksturīgās sugas smiltāja esparsete, Ruiša pūķgalve, zāļlapu smiltēnīte, meža silpurene. Visas minētās ir gaismas prasīgas sugas, kas var augt arī pusēnā, bet priekšroku dod labi izgaismotām vietām mežos. Noēnotās vietās tās slikti zied vai sastopamas tikai veģetatīvā stāvoklī. Pie tam tās ir jutīgas ne tikai pret koku un krūmu radīto noēnojumu, bet arī pret citu lakstaugu sugu konkurenci un izzūd vietās ar blīvu lakstaugu stāvu. Savukārt visas šīs sugas var savairoties vietās, kur dabisku apstākļu dēļ vai cilvēka darbības rezultātā ir iznīcināta veģetācija un līdz ar to samazināta konkurence. Tas redzams arī dabas parku šķērsojošā ceļa malās, kur aug lielas smiltāja esparsetes, meža silpurenes un smiltāja neļķes grupas.

Vaļņa dienvidu pakājē izveidojies pārejas purvs ar Latvijas austrumu daļai neraksturīgām kalcifilām augu sabiedrībām, kuru veidošanās saistīta ar karbonātisko pazemes ūdeņu izplūdi.

Dabas parkā konstatētas 13 orhideju dzimtas sugas. Īpaši bagāta ir dzeltenās dzegužkurpītes atradne, kas vērtējama kā auga eksemplāriem bagātākā zināmā sugas atradne Latvijā. Dzegužkurpītes ir ļoti jutīgas pret apgaismojuma intensitātes maiņu, vislabāk tās aug viegli noēnotos biotopos ar izkliedētu apgaismojumu (Ellenberg et al., 1991). Tāpat tās slikti panes hidroloģiskā režīma izmaiņas. Nosusināšanas rezultātā biotopos var strauji ienākt konkurētspējīgas sugas, kā arī palielināties krūmu stāva biežība, palielinot noēnojumu. Savukārt palielinoties mitruma daudzumam, dzegužkurpītes uz vairākiem gadiem ieslīgst miera stāvoklī. Sugas aizsardzības plānā (Deniņa, 1999) norādīts, ka atradnēs aizliegta jebkāda mežsaimnieciskā darbība. Izņēmuma gadījumos pēc ekspertu atzinuma atļaujama atēnošana un agresīvo sugu iznīcināšana.

Arī meža silpurenei dabas parka meži ir viena no nozīmīgākajām un eksemplāru ziņā bagātākajām atradnēm Latvijā (Kabucis I., 2000). Saskaņā ar sugas aizsardzības plānu mežsaimnieciskā darbība, ja tā paredzēta, jāveic meža ekologa uzraudzībā. Mežsaimnieciskos pasākumus vēlams veikt ziemā, lai saudzētu zemsegu, bet pirms tam veģetācijas periodā

iezīmējot saudzējamās vietas. Jāraugās, lai meža tehnika ievērojami neizmainītu mikroreljefu (līdz ar to arī mitruma apstākļus) un maksimāli izmantotu jau esošos ceļus un transporta iebrauktās slīdes. Neizmantojamos zarus darbu nobeigumā jāsadedzina vai jāizved, lai būtiski nepalielinātu organisko vielu daudzumu augsnē.

Galvenais meža silpuresnes atradnēs ir saglabāt meža ekosistēmas un mežsaimniecisko pasākumu gaitā saudzēt silpuresnes augšanas vietas.

Svarīgi atzīmēt arī dabas parkā sastopamo reto sugu aizsardzības statusu: 27 sugas ir Latvijā īpaši aizsargājamās, no tām 15 sugu aizsardzības nodrošināšanai var veidot mikroliegumus. Laika periodā no 1992. gada līdz 2002. gadam parka teritorijā atrastas piecas retas, no tām trīs Latvijā īpaši aizsargājamās sūnu sugas.

Saldūdens flora

Dabas parkā esošajiem ezeriem raksturīgas galvenokārt Latvijā bieži sastopamas, barības vielām bagātu (eitrofu), aizaugošu dūņainu ezeru augu sugas: parastā niedre *Phragmites australis*, sniegbaltā ūdensroze *Nymphaea candida*, dzeltenā lēpe *Nuphar lutea*, peldošā glīvene *Potamogeton natans*, taču katram ezeram ir savas floras īpatnības.

Numernes ezers ir sugām bagātākais (konstatēta 21 augu suga) ezers dabas parkā un ievērojams ar ļoti plašām un vitālām ūdeņu ērkšķuzāles *Scolochloa festucacea* audzēm. Ezerā konstatēta arī jūras najāda *Najas marina* un mieturaļģu *Chara sp.* un *Nittelopsis obtusa* audzes.

Lielajā Kugru ezerā raksturīga lielāka iegrimušo ūdensaugu sugu dažādība un augu sugas, kuras liecina par barības vielām nabadzīgāku vidi: visgarā glīvene *Potamogeton praelongus* un mieturaļģes *Chara sp.*, kā arī uzpūstais grīslis *Carex rostrata*.

Mazais Kugru ezers ir pārpurvojies un aizaugošs, dominē dzeltenā lēpe *Nuphar lutea* un parastais elsis *Stratiotes aloides*.

Karšusalas ezeram raksturīgas brīvi peldošo ūdensaugu sugas: trīsdaivu ūdenszieds *Lemna trisulca*, mazais ūdenszieds *L. minor*, parastā spirodela *Spirodela polyrhiza* un parastā mazlēpe *Hydrocharis morsus-ranae*.

Konstatētas divas Latvijā retas ūdensaugu sugas, no tām viena suga Latvijā ir īpaši aizsargājama.

1.4.2. Fauna

Dabas parkā konstatēto reto un aizsargājamo dzīvnieku sugu aizsardzības statuss atainots 2.4.3. pielikumā. Kartē 2.4.1. pielikumā attēlotas retajām un aizsargājamām dzīvnieku sugām nozīmīgas teritorijas.

Bezmugurkaulnieki

2001. gada veģetācijas sezonā Numernes vaļņa nogāzēs atrasts četrzobu pumpurgliemzis. Plašākas ziņas par tagadējā parka bezmugurkaulnieku faunu literatūrā nav atrodamas.

Numernes dabas parka teritorijā ir sastopamas vairākas atšķirīgas ekosistēmas: dažādi meži, purvi, pļavas, ezeri, grāvji. Šis apstāklis nosaka to, ka parkā sastopami bezmugurkaulnieki no dažādām ekoloģiskām un taksonomiskām grupām.

Pētāmās teritorijas bezmugurkaulnieku fauna ir daudzveidīga. Nav novērota neviena izteikti dominējoša suga, kas norāda uz samērā augstu dabisko līdzsvaru teritorijā un lielu bioloģisko daudzveidību.

Numernes dabas parka teritorijā 2004. gadā konstatētas 11 Latvijas faunai retas bezmugurkaulnieku sugas un viena dzimta. Vairākas sugas no šīm ir īpaši aizsargājamas, tai skaitā Latvijā retais lielais torņgliemezis (2.4.3. pielikums).

Īpaša aizsardzība dabas parkā nepieciešama lielā torņgliemeža un vārpstiņgliemežu atradnēm. Atradnēs un to tiešā tuvumā nav pieļaujama nekāda saimnieciskā darbība. Tāpat nav pieļaujama mākslīga Lielā Kugru ezera ūdens līmeņa mainīšana, jo tas var negatīvi ietekmēt gliemežu atradnes mitruma režīmu. Pārējo reto un aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu atradņu aizsardzībai dabas parkā nav jāveic īpaši pasākumi, jo tās nav konstatēto sugu pamatdzīvotnes.

Zivis

Numernes ezerā līdz šim konstatētas šādas zivju sugas: plauži, līdakas, asari, raudas un karūsas. Par pārējo dabas parka ezeru zivju sugām datu nav.

Putni

Izstrādājot dabas aizsardzības plānu, Numernes dabas parka teritorijā veiktas vairākas ekspedīcijas jūnijā un jūlijā. Tajās reģistrētas putnu sugas, vērtēts to sastopamības biežums, mikrobiotopu dabiskums, to piemērotība dažādām ligzdojošām putnu sugām.

Maršruti tika izvēlēti tā, lai maksimāli ietvertu zonas ar vecākiem meža nogabaliem, dažāda mitruma un dažāda koku sastāva audzēm, reljefa īpatnībām, dažādiem biotopiem. Īpaša uzmanība tika pievērsta lielākiem mitriem melnalkšņu mežu nogabaliem un to grupējumiem, lielākiem lapu koku un jauktu lapu koku-egļu mežu nogabaliem mitrākās ieplakās, purviņu malās, nogāzēm, kā arī ezeriem. Putnu sugas noteiktas pēc dziesmām, saucieniem, kā arī vizuālajiem novērojumiem. Izmantota vizuāla putnu meklēšana (ieraudzīšana) un tālāka izsekošana tiem lidojot, izmantojot augstu novērošanas vietu, kas ļauj pārskatīt plašu apkārtni (Petriņš, 1987).

Izmantoti dati no agrākos gados veiktām ekspedīcijām dažādu projektu ietvaros, no inventarizācijām par vietām, kuru teritorijā atrodas ligzdošanas iecirkņi, kā arī neatpazītas lielās ligzdas. Šai nolūkā izmantoti materiāli no Latvijas ligzdojošo putnu otrā atlanta (2001-2004) un *EMERALD* projekta, no M. Strazda līgumdarbiem par īpaši aizsargājamo iecirkņu inventarizāciju (IAI) Balvu VVM.

Aplūkojot teritoriju kopumā, jānodala:

1) putnu sugu sabiedrības, kas saistītas ar meža nogabaliem teritorijas osa jeb sausajā daļā, kur dominē priežu nogabali. Vecās, vēl nenocirstās priedes ir dobumu kalšanas vietas dzeņiem un dzilnām. Melno dzilnu kaltos dobumos kā iespējamās īpaši aizsargājamās sugas jāmin bikšainais apogs *Aegolius funereus* un meža balodis *Columbus oenas* (vienu reizi jau konstatēts).

Turpmāk kopšanas cirtēs pilnībā jānodrošina visu šādu veco koku saglabāšana.

2) putnu sugu sabiedrības, kas saistītas ar osa D mitrās ieplakas mežaudzēm, kur dominē mitri slapjas jauktas (bērzu, melnalkšņu, egļu) audzes, kur vietām piejaukumā ir apses, priedes vai pat atsevišķi mitri priežu nogabali. Meži īpaši piemēroti dzeņu sugām, tai skaitā retajām – trīspirkstu un baltmugurdzenim, kā arī mazajam mušķērājam, urālpūcei, apodziņam (vēl nav konstatēts) un mežirbei.

Nākotnē jānodrošina šo mežu dabiska attīstība, nav pieļaujamas darbības, kas izraisa ūdenslīmeņa pazemināšanos tecēs (dažāda vecuma grāvjos) un ūdenstilpēs, kā arī pārmitrajos meža nogabalos zonā, kas atrodas uz «hidroloģiskās ass» 17. kvartāls – Numernes ezers, kā arī posmā 15. kvartāls – 27. kvartāls, nevēlama ir kapitālu, drenējošu ceļu izveidošana (vai veco atjaunošana) bez ietekmes uz *NATURA 2000* vietas novērtējuma.

3) **mitrās ieplakas pārpurvojušās platības un ezeri.** Šādi biotopi atrodas uz iepriekš pieminētās «hidroloģiskās ass» (17. kvartāls – Numernes ezers), tie ilgstoši atstāti dabiskā attīstībā (to hidroloģiskā ietekmēšana ir visai sena – pagājušā gadsimta sākums un vidus), stabilizējušies, gadu gaitā attīstījies piemērots augājs ar atbilstošām dzīvnieku, kukaiņu u.c. sugām. Piemērota dzīvotne dzērvei, kā arī virknei ūdensputnu sugu.

Atsevišķi vērtējams **Numernes ezers**, kurā konstatētas vairākas Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās putnu sugas, kas šeit ligzdo – lielais dumpis, ziemeļu gulbis un niedru lija. Tomēr no ornitoloģiskā viedokļa ezers vairāk svarīgs kā ūdensputnu barošanās un atpūtas vieta pēc ligzdošanas un migrāciju periodā, ko arī parāda novērojumi jūlijā, kad te konstatētas četras kaiju sugas, vismaz divas pīļu un dažas citas ūdensputnu sugas, piemēram, cekuldūkuris.

Nākotnē vēlams noskaidrot šā ezera kā migrējošo zosu un gulbju atpūtas vietas nozīmi, kas var izrādīties visai svarīga. Nākotnē būtu vēlams izveidot ezera rietumu galā zonu, kurā sezonas laikā no ledus izkušanas līdz 01. jūlijam iebraukšana ar laivu ir aizliegta.

Putnu fauna dabas parkā ir visai bagāta, jo teritorijā liela biotopu daudzveidība. Teritorijā dažādos biotopos kopumā konstatētas 72 putnu sugas, no tām 44 reģionam tipiskas. Reģistrētas 28 Eiropas nozīmes un Latvijā īpaši aizsargājamās putnu sugas, no kurām kā ligzdotājas – vismaz 20 putnu sugas.

Zīdītāji

Pētāmo teritoriju apdzīvo: aļņi, stirnas, lapsas, vāvere un meža cūkas. Ezerā, kas arī ir AS "LVM" 17. kvartāla 38. nogabals (Karšusalas ezers), kā arī Numernes ezerā dzīvo bebrs *Castor fiber*. Par to liecina darbības pēdas ap ezeriem. Lūši, vilki un brūnie lāči līdz šim dabas parka teritorijā nav konstatēti. Konstatētas ūdra pēdas (ekskrementi).

1.4.3. Biotopi

Dabas parka biotopi līdz šim nav tikuši pielīdzināti Latvijas biotopu klasifikācijai, izstrādājot dabas aizsardzības plānu, biotopu pielīdzināšanu veica Māris Laiviņš, Lelde Eņģele un Ivars Kabucis. Informāciju par dabiskajiem meža biotopiem apkopoja un privātos mežus inventarizēja Balvu virsmežniecības meža ekoloģs Indulis Vanags.

Dabas parkā nodalītas šādas biotopu grupas: dažādas mitruma pakāpes un valdošo sugu meži, zemie, pārejas un augstie purvi, pļavas, ezeri; upe, grāvji, ceļi, viensētas, kultivēti zālāji un ganības, piemājas dārzi, atmatas, lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Vislielākās platības dabas parkā klāj sausi priežu meži un pārmitras meža platības vaļņa D nogāzē. Dabas parka lielākās biotopu grupas apkopotas tabulā, un attēlotas kartē (2.5.3., 2.5.5. pielikums).

Dabiski un daļēji dabiski biotopi

Teritorijā pārsvarā ir skuju koku meži: priežu mežs aizņem 47% no teritorijas, egļu mežs – 13%. Ievērojamu platību (29%) aizņem bērzu meži.

Dabas parka "Numernes valnis" teritorijā ir sastopami 16 no Latvijā nodalītajiem 23 meža augšanas apstākļu tipiem, tajā skaitā 11 no Latvijā 15 dabiskajiem (nesusinātajiem)

meža augšanas apstākļu tipiem. Tas liecina, ka, neskatoties uz dažu koku sugu dominēšanu teritorijas, meži ir daudzveidīgi.

Dabas parkā var nodalīt divas mežaudžu grupas: sausieņu meži teritorijas osa jeb sausajā daļā un slapjie meži mitrā ieplakā dienvidos no osa.

Sausieņu meži

No sausieņu meža augšanas apstākļu tipiem dabas parkā dominē lāns un damaksnis. Numernes vaļņa kore un nogāzes klātas galvenokārt ar priežu mētrāju, kas aizņem lielākās platības šai parka daļā. Starp mētrājiem sastopami vairāki citi sauso priežu mežu biotopi – damaksnis un lāns, ziemeļu nogāzēs vietām arī egļu vēri. Lāns visvairāk sastopams vaļņa vidusdaļā un dienvidu nogāzēs. Šo biotopu komplekss atbilst Latvijā reti sastopamajiem nogāžu jeb osu mežiem, kuros aug vairākas retas augu sugas un sugām bagātās kaļķainu augsni mīlošu augu sabiedrības.

Meži šajos tipos vēsturiski ir bijuši pakļauti degšanai, tāpēc tajos parasti bieži sastopamas gaismmīļu sugas. Mūsdienās, kad lieli meža ugunsgrēki nav sastopami, lānā un damaksnī pastiprināti veidojas egles paauga un otrais stāvs, tiek stipri noēnota zemsedze uzkrājas meža nobiras, veidojas biezs detrita slānis un priežu mežiem raksturīgām sugām augšanas apstākļi kļūst nepiemēroti. Šāds stāvoklis novērojams lielākajā daļā no visiem teritorijā sastopamajiem lāniem un damakšņiem. Osu mežu un nabadzīgo mētrāju, kā arī vērtīgākas damakšņa augu sabiedrības izmaiņas galvenokārt vispārējas vides eitrofikācijas rezultātā. Šo augu sabiedrību struktūrā palielinās graudzāļu, kā arī koku un krūmu īpatsvars. Līdz ar to izzūd biotopam raksturīgākās gaismas prasīgās sugas un sugas, kuru augšanu un atjaunošanos kavē blīvs lakstaugu stāvs.

Lai mežā varētu augt un attīstīties pēc iespējas vairāk augu, sūnu un ķērpju sugas ir nepieciešami dažāda vecuma koki un mežaudzes – no jaunaudzēm līdz pāraugušām mežaudzēm. Nevienas koku sugas jaunaudzi parasti neuzskata par bioloģiski daudzveidīgu un vērtīgu, bet mežaudzes, kurās koku vecums tuvojas bioloģiskajam vecumam, bieži ir ļoti vērtīgas un daudzveidīgas. Dominējošās sugas mežaudžu vecuma struktūra liecina, ka bioloģiski vecu priežu mežaudžu teritorijā ir ļoti maz.

Priežu mežaudzes, kuras pašlaik vai tuvākajā nākotnē var sasniegt bioloģisko vecumu (121 un vairāk gadi) aizņem tikai 10,7 ha, jeb 2,8% no teritorijas priežu mežiem. Atsevišķas vecas priedes sastopamas arī jaunākās mežaudzēs, bet to skaits ir niecīgs. Lielu daļu no priežu mežiem aizņem mežaudzes, kas ir ekonomiski vērtīgā vecumā (41-120 gadi). Bioloģiski vērtīgas ir vecas priedes, kuru visai lielajā osa platībā ir salīdzinoši ļoti maz. Vidēja vecuma priežu audzēs piejaukumā vietām sastopamas atsevišķas vecas iepriekšējās paaudzes priedes (150 gadus un vecākas, atstātas kā sēklu priedes), vai pat nelielas grupiņas (resnākas, plakanām galotnēm, platu vainagu, daļēji sausiem zariem, "krokodilādas" mizu, rētaiņiem stumbriem). Tās ir dobumu kalšanas vietas dzeņiem un dzilnām. Dobumus, kas priedēs ir visai ilglaiči, sekundāri lieto daudzās dobumperētāju putnu, zīdītāju un kukaiņu sugas.

Slapjie meži

Dabas parkā ir salīdzinoši liela slapjo mežu daudzveidība. Tie veidojušies Numernes vaļņa pakājē un ap ezeriem. Tie ir gan bērzu slapjie vēri un bērzu dumbrāji, gan egļu slapjie vēri un dumbrāji, kā arī niedrāji. Mazākās platībās sastopami melnalkšņu dumbrāji, priežu purvāji un niedrāji. Dumbrājos, kas sastopami teritorijas dienvidu daļā ir bērzu un melnalkšņu mežaudzes, bet niedrājos pārsvarā ir priežu meži un nedaudz bērzu meži. Šie meža augšanas apstākļu tipi degšanai vēsturiski ir pakļauti reti (niedrājs) vai nedeg vispār (dumbrājs), tāpēc tajos mēdz būt ļoti retas, ilgstoši nemainīgiem apstākļiem piemērojušās ķērpju un sūnu sugas,

kas gan lauku darbos netika konstatētas. Biotopu struktūra ir dabiska un tipiska, lai arī lielākajā daļā teritorijas koku stāvā sastopami galvenokārt samērā jauni eksemplāri. Taču nākotnē biotopu bioloģiskā vērtība tikai palielināsies. Daļa no slapjajiem mežiem ir nosusināti – egļu un priežu, kā arī bērzu, bet visvairāk jauktu koku šaurlapju āreņi, kā arī jauktu koku platlapju āreņi.

Ievērojamākais bērzu mežaudžu apjoms ir ekonomiski vērtīgajā vecumā (41-80 gadi), bet potenciāli bioloģisko vecumu sasniegušās mežaudzes aizņem tikai 8,6 ha, jeb 3,9% no bērzu mežiem. Arī egļu mežaudzēs izteikti dominē mežaudzes, kuras ir ekonomiski vērtīgajā vecumā bet potenciāli bioloģisko vecumu sasniegušo mežaudžu ir maz.

Savukārt melnalkšņu mežaudžu vecumstruktūrā izteikti dominē pieaugušas un pāraugušas mežaudzes, kurās melnalkšņus var uzskatīt par bioloģiski veciem vai esošiem tuvu bioloģiskajam vecumam. Šāda situācija izskaidrojama ar to, ka melnalkšņu meži atrodas ļoti grūti piekļūstamās vietās un liela daļa atrodas jau ilgstoši pastāvošā dabas lieguma "Kugriņu purvs un meži" teritorijā.

Pārējo koku sugu aizņemtā platība ir maznozīmīga, un nenosaka dabas parka bioloģiskās daudzveidības struktūru.

Osveida vaļņa D nogāzē izveidojušies vairāki **avoti**.

Retām sugām un augu sabiedrībām bagāti ir dabas parka **purvi**. Ap ezeriem veidojušies galvenokārt pārejas purvi. Tajos mozaīkveidā nelielas platības aizņem zāļu purvi. Īpaša nozīme ir kaļķainam zāļu purvam, kurā aug dižā aslake, jo šādi biotopi Latvijā ir ļoti reti, bet valsts austrumdaļā konstatēti tikai dažās vietās. Sastopams arī neliels sūnu purvs ar dabisku struktūru un raksturīgu sugu sastāvu, kuru ietver šaura josla ar pārejas un zāļu purvu biotopu mozaīku.

Dabas parka austrumu daļā mājvietu apkaimē saglabājušās **plavas**. Lielākās platības aizņem mēreni mitras plavas. Tās ir daudzus gadus neapsaimniekotas un tāpēc tajās palielinājies slāpekli mīlošu augsto lakstaugu sugu īpatsvars. Tomēr joprojām tajās aug vairākas neielabotu plavu indikatorsugas, kas liecina par to lomu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā. Atmatu plāvās aizaugšanas process sācies vēlāk un tajās raksturīgo plavu sugu loma ir lielāka.

Saldūdens biotopi

Dabas parka ezeri ir sekli, aizaugoši, pārpurvotiem, slīkšņainiem krastiem – klasificējami kā dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju.

Ezeru krastos raksturīgas slīkšņas, ko veido niedre, ūdeņu ērkšķuzāle, upes kosa, platlapu vilkvālīte (Numernes ezerā), uzpūstais grīslis, trejlapu puplaksis, niedre (Lielajā Kugru ezerā), uzpūstais grīslis un parastā purvpaparde (Mazajā Kugru ezerā) grīšļi un sfagni (Karšusalas ezerā). Numernes ezerā virsūdens augāja joslu veido niedres, ūdeņu ērkšķuzāles, uzpūstā grīšļa, upes kosas, ezera meldra audzes, Lielajā Kugru ezerā sastopamas uzpūstā grīšļa audzes.

Ezeriem ļoti raksturīgs peldlapu augājs, ko veido sniegbaltā ūdensroze, peldošā glīvene un dzeltenā lēpe (izņemot Karšusalas ezeru, ko klāj trīsdaivu un mazā ūdenszieda sega).

Lielajam Kugru ezeram raksturīgas visgarās glīvenes, plakanās glīvenes un hāru audzes, bet Mazajam Kugru ezeram – parastā elša audzes.

Antropogēnas izcelsmes un antropogēni būtiski ietekmēti biotopi

Parka teritorijā gadu gaitā izveidots blīvs meža ceļu tīkls. Lielākā daļa no ceļiem ir labi uzturēti. Tikai daļa no tiem ir aizauguši. Aizaugušie ceļi nav būtiski no kopējā teritorijas atsevišķu daļu sasniedzamības viedokļa un to atjaunošana nav nepieciešama.

Dabas parku šķērso divas elektropārvades līnijas. Viena stiepjas ZR - DA virzienā paralēli Tilžas -Kārsavas ceļam, otra – ZA - DR virzienā šķērsām valnim ar atzariem uz "Numernes" mājām un veco mežniecību.

2% no teritorijas mežiem aizņem izcirtumi, kas ir uzskatāms par lielu īpatsvaru.

Teritorijas austrumu daļā nelielās platībās var nodalīt: mazstāvu apbūve, pagalmi, lauksaimniecībā izmantojamas zemes, kultivēti zālāji un ganības, meža dzīvnieku piebarošanas lauces.

Antropogēnas izcelsmes biotopi ir arī 20. gs. sākumā raktie grāvji teritorijas D daļā.

AIZSARGĀJAMIE BIOTOPI

Dabas parkā konstatētie Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājami biotopi atzīmēt kartē 2.5.4. pielikumā.

Dabiski meža biotopi

Latvijas Valsts mežos 1999.-2001. gadā dabiskos meža biotopu inventarizēja Valsts Meža dienests. Privātajos mežos šāda inventarizācija nav notikusi. 2004. gadā, dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros, apsekoti pētāmās teritorijas meža nogabali, kuru vecums pārsniedz 50 gadus un kuros iepriekš nebija konstatēti dabiskie meža biotopi, kā arī privātīpašniekiem piederošās meža platības. Apsekošana veica Balvu virsmežniecības meža ekoloģis I. Vanags, izmantojot "Mežaudžu atslēgas biotopu inventarizācijas metodiku".

Dabas parka "Numernes valnis" teritorijā kopā ir konstatēti 39 dabiski meža biotopi (DMB) un potenciāli dabiski meža biotopi (pDMB) ar kopējo platību 59,7 ha (2.5.6. pielikums).

Apsekojot dabā potenciālās DMB un pDMB koncentrācijas vietas atbilstoši Dabisko meža biotopu koncentrācijas vietu noteikšanas metodikai (Bērmanis, Ek, Rīga 2004), atzīts, ka dabas parkā veidojama viena DMB koncentrācijas vieta valsts meža 17. kv. A daļā un 18. kv. DR daļā, kur dominē melnalkšņu meži.

DMB koncentrācijas vieta vērtējama, kā vidējas kvalitātes, jo ekoloģiskais centrs (C) aizņem 19,4 ha jeb 70% no koncentrācijas vietas platības un tā kvalitāte nav ļoti augsta. Buferjoslas, kuras piemērotas paplašinājumiem (BP) aizņem 7,4 ha jeb 27%, buferjoslas (B) aizņem 1,0 ha jeb 3%. Pozitīvs faktors, kas palielina DMB koncentrācijas vietas kvalitāti, ir teritorijas ļoti augstais ūdens līmenis.

Latvijā īpaši aizsargājami biotopi

Parka teritorijā, uz Numernes vaļņa, izveidojušies divi Latvijā īpaši aizsargājami biotopi – priežu meži ar asinssārto gandreni un priežu meži ar meža silpureni, kas aizņem 80,1 ha jeb 8,2 % no teritorijas.

Eiropas Savienībā īpaši aizsargājami biotopi

Dabas parka teritorijā konstatēti astoņi Eiropas Savienībā aizsargājami biotopi:

Biotopa nosaukums un kods	Platība ⁹ , ha	% no teritorijas
Skujkoku meži uz osiem un atšķelšanās vaļņiem 9060	284.00	29.03
Purvaini meži 91D0*	123.91	12.67
Dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju 3150	78.21	7.99
Melnalkšņu staignāji 9080	28.92	2.96
Pārejas purvi un slīkšņas 7140	21.72	2.22
Neskarti augstie purvi 7110*	0.58	0.06
Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi 7210* + Pārejas purvi un slīkšņas 7140	0.80	0.08
Boreālie meži 9010*	5.06	0.52

Ar zvaigznīti aiz biotopa koda atzīmēti par prioritāri aizsargājamiem atzīti biotopi.

1.5. TERITORIJAS SOCIĀLEKONOMISKAIS RAKSTUROJUMS

1.5.1. Demogrāfiskā analīze (iedzīvotāji, nodarbinātība)

Dabas parks klāj 978 ha aizņemot ~ 6 % no Salnavas pagasta platības.

Pēdējās no četrām parka teritorijā esošajām mājvietām pamestas pirms 20 gadiem, pārējās – vēl senāk. Šobrīd no divām parka austrumos blakus esošajām viensētām apdzīvota ir tikai viena, no četrām tuvumā esošajām – tikai divas. Mazais parka apmeklētāju skaits arī izskaidro to, ka vairāki ceļi pilnīgi aizauguši un teritorijā vāji izteikts taku tīkls.

Dabas parku apmeklē ogotāji no tuvākās apkārtnes, ļoti reti – dabas tūristi, kopš 2003. gada – arī slēpotāji. Medību sezonā teritoriju apmeklē mednieki. 1990. gados pavasarī, vasarā un rudenī tagadējā parka teritorijā aktīvi darbojās vietējā mazpulku organizācija, izmantojot 2. pasaules kara laikā izveidotos ierakumus.

Ērtās piekļūšanas iespējas dabas parkam nesekmē pastiprinātu atpūtnieku plūsmu parkā, jo parka apkārtnē ir salīdzinoši mazapdzīvota.

1.5.2. Teritorijas izmantošanas veidi

1.5.2.1. Tūrisms un atpūta

Dabas parka austrumu daļā, īpašumos "Jasmīni" un "Numernes", izveidotas trīs slaloma trases, kas savu darbību uzsāka 2003. gada ziemā. Nākotnē plānots restaurēt ceļus, iekārtot divas autostāvvietas, uzcelt viesu namu, slēpju nomu un kafejnīcu, kā arī izveidot trīs izziņas takas un divas laipas. Izstrādājot dabas aizsardzības plānu, LDF eksperti, sadarbība ar SIA "Kugri" direktoru Jāni Kašu, izvērtēja iespējas dabas parkā attīstīt īpašnieku iecerēto tūrisma un atpūtas infrastruktūru, kas nebūtu pretrunā ar dabas aizsardzības prasībām dabas parkā.

Ir uzsākts darbs pie trīs slaloma trašu (no vaļņa augstākā punkta - "Pilskalna trase", no tās uz R – "Žipertrase" un pašā parka A galā - "Kafejnīcas trase") izveides. Uzsākti ceļa, kurš iet pa vaļņa virsotni, seguma uzlabošanas darbi.

Vecajā mežniecībā ("Meža mājā"), iecerēts ierīkot viesu namu. Vienā no Veltas Kašas zemes gabaliem pie Numernes ezera uz veciem pamatiem iecerēts būvēt kafejnīcu, turpat

⁹ aprēķināta ar programmu *Arc View GIS*

blakus pie neliela dīķīša – pirti, zemāk nogāzē - ierīkot autostāvvietu. Vaļņa augstākajā daļā iepretim Vidējam ezeram, "Pilskalna" slaloma trases augšā uz uguns novērošanas torņa pamatiem iecerēts būvēt nelielu slēpju nomas ēku, kuru varētu izmantot arī trases uzraudzībai.

Iecerēts izveidot trīs tūrisma takas – "Avotu taku" (pa veco ceļu gar vaļņa D pakāji), "Ezera taku" (no kafejnīcas pa veco ceļu līdz vaļņa nogāzes lejai un tālāk pa jaunizveidotu taku līdz Numernes ezeram) un "Dabas taku" (no vecā ceļa pa jaunizveidotu taku līdz Vidējam ezeram, tālāk pa purva malu līdz Numernes ezeram un pa veco ceļu atpakaļ). Kopējais iecerēto tūrisma taku garums ir ~ 5 km. Numernes un Vidējā ezerā, vietās, kur pie tiem pienāks tūrisma takas, iecerēts ierīkot koka laipas.

Parka teritorijā iesniedzas velotūrisma maršruta daļa "Pa partizānu pēdām".

Esošie un plānotie tūrisma infrastruktūras objekti atainoti 3.2. pielikuma kartē.

Salnavas pagasts tūrisma nozares attīstību atzinis par perspektīvu, kā nozares attīstību negatīvi ietekmējošus faktorus atzīmējot ceļu slikto stāvokli, sabiedriskā transporta problēmas, zīmju un norāžu trūkumu, kā arī pagasta ēku neapmierinošo stāvokli. Parka tūrisma un rekreācijas infrastruktūras attīstība uzsākta pēdējos divos trīs gados, pateicoties īpašumu „Numernes” un „Jasmīni” īpašnieka aktivitātei. Līdz tam dabas parkā nekādas tūrisma vai atpūtas aktivitātes nenotika, izņemot makšķerēšanu, medības un mazpulku ekskursijas.

Parka apsekošanas laikā teritorijā tika konstatētas divas atpūtas vietas parka R daļā (3.2. pielikums) AS „LVM” valdījumā esošajās zemēs. Abās atpūtas vietās viens galds un soli, tās izveidotas nesen un tiek aktīvi izmantotas, spriežot pēc atkritumu daudzuma. Atpūtas vietās nav atkritumu urnu un tualetu.

Teritorijā ir visas iespējas attīstīt tūrisma infrastruktūru un nākotnē to izveidot par rentablu nodarbi. Līdz ar vietējo zemes īpašnieku ieplānoto tūrisma infrastruktūras elementu izveidi, domājams, ka tā kļūs par iecienītu atpūtas vietu plašam apmeklētāju lokam. Attīstot atpūtas un tūrisma labiekārtojumu un reklamējot izveidotās slaloma trases dabas parka A daļā, nākotnē sagaidāms cilvēku skaita pieaugums dabas parka A daļā, galvenokārt ziemas periodā.

Lielākā tūrisma attīstības interese saistās tieši ar Numernes vaļņa ainavu, mazāk ar ezeru ainavu, savukārt starpvaļņu ieplakas ainavā uz šo brīdi nav ieplānots neviens tūrisma infrastruktūras objekts. Numernes vaļņa ainava uzskatāma arī par parkam reprezentatīvu.

Teritorijas tūrisma attīstību pilnībā iespējams savienot ar dabas aizsardzību, par ko liecina arī teritorijai piešķirtais dabas parka statuss.

1.5.2.2. Mežsaimniecība

Visos dabas parka dabiskajos meža biotopos (DMB) un potenciālajos DMB nenotiek mežizstrāde, saskaņā ar 2000. gada 7. februārī noslēgto Nodomu protokolu starp AS "LVM" un Valsts Meža dienestu, kas paredz, ka AS "LVM" apsaimnieko DMB un pDMB tā, lai saglabātos tajos esošās dabas vērtības.

AS "LVM" Ziemeļlatgales mežsaimniecība ir informēta par dabas parka izveidošanu un iekļaušanu *NATURA 2000* vietu sarakstā. 2004. gadā plānotā mežizstrāde notiek saskaņā ar "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem" (MK noteikumi Nr. 415, 22.07.2003.).

Kailcirtes veido ~ 2 % no teritorijas (2.5.3. pielikumā). Lielākie mežistrādes darbi veikti pēdējā desmitgadē, kaut tagadējā dabas parka teritoriju visos laika periodos ietekmējusi dažādas intensitātes mežistrāde.

1.5.2.3. Medības

Informācija par medībām dabas parkā un tā apkārtnē atrodama sākot no 2. pasaules kara beigām.

Medību tiesības visā dabas parka “Numernes valnis” teritorijā pieder mednieku kolektīvam REMR (Rīgas eksperimentālā mehāniskā rūpnīca). Dabas parks aizņem ~70% no mednieku kolektīva medību platībām. Kolektīva biedri ir gan vietējie Ludzas rajona iedzīvotāji, gan Rīgas iedzīvotāji.

Galvenās medījamās dzīvnieku sugas ir aļņi, stirnas un meža cūkas, kuru uzskaites un medību rezultāti par pēdējām četrām sezonām apkopotas 3. tabulā (uzskaite un medību rezultāti ir doti par visu mednieku kolektīva REMR platību).

3.tabula

Pārnadžu uzskaite un medību rezultāti

Sezona	Aļņi			Meža cūkas			Stirnas		
	Uzskaitīt	Nomedījami	Nomedīti	Uzskaitīt	Nomedījami	Nomedīti	Uzskaitīt	Nomedījami	Nomedīti
2004/2005	12	3		37	14		96	14	
2003/2004	24	5	1	34	12	8	79	12	9
2002/2003	23	4	4	28	10	10	74	12	8
2001/2002	17	3	3	20	7	5	62	9	8

Aļņu skaits pa gadiem ir ļoti svārstīgs, kas skaidrojams ar to migrācijām un mainīgajām medību sekmēm šajā un blakus esošajās teritorijās. Meža cūku un stirnu skaitam ir stabila tendence pieaugt, kas saistīts ar meža cūku piebarošanu (piebarošanas lauciņš AS “LVM” 6.kv. dienvidos un barotava 30.kv., 2001. gada meža ierīcība) un dabīgo ienaidnieku trūkumu.

Dabas parka “Numernes valnis” teritorijā esošos četrus ezerus apdzīvo bebri, pīles, konstatētas ūdra atstātas pēdas (ekskrementi). Bebru un pīļu medības dabas parkā nav intensīvas. Lūši, vilki un brūnie lāči līdz šim dabas parka teritorijā nav konstatēti.

Dabas parkā un tā apkārtnē notiekošās medības to pašreizējā izpausmē neietekmē teritorijas dabas vērtības un bioloģisko daudzveidību.

1.5.2.4. Citi teritorijas izmantošanas veidi

Vietējie iedzīvotāji dabas parku un tā apkārtni izmanto ogošanai un sēņošanai. Ogošana un sēņošana nenotiek plašos apmēros un minimāli ietekmē teritorijas dabas vērtības. Ezerus izmanto makšķerēšanai.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā jāizvērtē iespējas iegūt sapropeli no Numernes ezera. Sapropēja iegūšana tiek plānota jau vairākus gadus, bet, ievērojot, ka notika dabas parka veidošana, paplašinot dabas liegumu “Kugriņu meži un purvi”, aktīva darbība šai jomā nenotiek – tiek gaidīts speciālistu izvērtējums. Jāpiezīmē, ka sapropēja iegūšanas plānošana notiek tikai idejas līmenī, konkrēti projekti nav izstrādāti.

1.6. INFORMĀCIJAS AVOTI

Literatūras saraksts

- Āboltiņš O., Brangulis A. J. (redaktori), 2002. Latvijas ģeoloģiskā karte, mērogs 1:200 000, 44.-45.-54. lapa – Alūksne-Viļaka-Valka, Paskaidrojuma teksts un kartes. Rīga: Valsts ģeoloģijas dienests, 64 lpp.
- Āva R., 1994. Augšņu rajonēšana. -Latvijas Daba. Enciklopēdija. **1.** Rīga: Latvijas Enciklopēdija, 88-90.
- Bambe B. 1998. Floristiski vērtīgi priežu meži Latvijā. *Meža Dzīve*, 1: 22-26.
- Bambe B. 1999. Sausieņu priežu mežu augu sabiedrības paugurainēs un uz pauguru grēdām. *Mežzinātne*, 8:3-42.
- Bambe B. 1999a. Priežu mežu veģetācijas īpatnības uz osu grēdām. *LU 57. zinātniskās konferences materiāli. Zeme. Daba. Cilvēks*. Rīga, 12. lpp.
- Bērmanis 2004. Dabisko meža biotopu koncentrācijas vietu noteikšanas metodika.
- Birkmane K. 1964. Latvijas PSR austrumu ģeobotānisko rajonu mūsdienu veģetācijas apraksts. Grām.: Latvijas PSR veģetācija. IV. 117. –195. lpp.. (krievu val.)
- Dabas aizsardzības plāns Latvijai, *WWF project 4568: Conservation plan for Latvia. Final report*, 1992. Rīga: LU Ekoloģiskais centrs, 141.
- Deniņa I, 1999. Sugas aizsardzības plāns dzeltenajai dzegužkurpītei (*Cypripedium calceolus* L.). (projekta atskaite)
- Ellenberg H, Weber H.E., et al. 1991. Zeigerwerte von Pflanzen in Mitteleuropa. *Scripta Geobotanica 18*, S 1 - 248.
- Fatare I. 1985. Floras struktūra. Grām.: Latvijas PSR flora un veģetācija. Austrumlatvijas ģeobotāniskais rajons. 20. – 109.lpp. (krievu val.)
- Fatare I. 1992. Latvijas floras komponentu izplatības analīze un tās nozīme augu sugu aizsardzības koncepcijas izstrādāšanā. "Vides aizsardzība Latvijā", 3. 259 lpp..
- Gavrilova G., Šulcs V. 1999. Latvijas vaskulāro augu flora. Taksonu saraksts. Rīga: Latvijas Akad. b-ka. 135 lpp.
- Kabucis I., 1995. Ģeobotāniskie rajoni. -Latvijas Daba. Enciklopēdija. **2.** Rīga: Latvijas Enciklopēdija, 136.
- Kabucis I., 2000. Biotopu rokasgrāmata. Rīga: LDF, 160 lpp.
- Kabucis I., Bambe B., Berga I. 2000. Meža silpuresnes *Pulsatilla patens* aizsardzības plāns. (projekta atskaite).
- Kabucis I (red.), 2001. Latvijas biotopi. Klasifikators. Rīga: LDF, 96 lpp.
- Kalniņa A., 1995. Klimatiskā rajonēšana. -Latvijas Daba. Enciklopēdija. **2.** Rīga: Latvijas Enciklopēdija, 245-246.
- Karšu pielikums., 1998. -Latvijas Daba. Enciklopēdija. **6.** Rīga: Preses Nams, 598 lpp.
- Kavacs G. (atb. red.) 1998. Dzīvās dabas taksonu latvisko nosaukumu rādītājs. -Latvijas Daba. Enciklopēdija. **6.** Rīga: Preses nams, 187-245.
- Latvijas autoceļu atlants., 2002. Rīga: Karšu izdevniecība Jāņa sēta, 340 lpp.
- Latvijas ģeogrāfijas atlants (red. Krūmiņš), 1999. Rīga: Karšu izdevniecība Jāņa sēta, 39 lpp.
- Latvijas Sarkanā grāmata. 2000. Andrušaitis G. (red.). Retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas. 6. sēj. Putni un zīdītāji. Rīga, LU Bioloģijas institūts, 274 lpp.
- Latvijas Sarkanā grāmata. 2003. Andrušaitis G. (red.). Retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas. 3. sēj. Vaskulārie augi. Rīga, LU Bioloģijas institūts, 691 lpp.

- Lārmanis V., Priedītis N., Rudzīte M. 2000.** Mežaudžu atslēgas biotopu rokasgrāmata. Rīga, Valsts Meža dienests: 127 lpp.
- Lehmann E. 1895.** Flora von Polonisch-Livland mit besonderer Berücksichtigung der Florengebiete Nordwestrusslands, des Ostbalticums, des gouvernementes Pskow und St. Petersburg. Jurjew (Dorpat), 430 S.
- Lūmane H., 1997.** Numernes ezers. -Latvijas Daba. Enciklopēdija. **4.** Rīga: Preses Nams, 45-46.
- Malta N. 1936.** Latvijas ziedaugi. *Latvijas Zeme Daba Tauta*. II. *Latvijas Daba*. Rīga, Valtera un Rapas akc. apgāds, 34-50. lpp.
- Malta N. 1937.** Ekskursijas Latgalē 1936. gada vasarā. *Daba un Zinātne*, 3:122-124
- Nikodemus O., 1998.** FAO augšņu klasifikācija. -Latvijas Daba. Enciklopēdija. **6.** Rīga: Preses Nams, 401.
- Nikodemus O., Kalniņš G. 2000.,** Ainavu aizsardzība. Nozares pārskats rajona plānojuma izstrādāšanai. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Rīga, Jumava, 26.-33. lpp.
- Nomals P. 1943.** *Vidzemes un Latgales purvu apskats*. Rīga, 486 lpp.
- Pastors A., 1995.** Hidroloģiskā rajonēšana. -Latvijas Daba. Enciklopēdija. **2.** Rīga: Latvijas Enciklopēdija, 148-151.
- Pētersone A. 1959.** Kaprifoliju dzimta.- *Caprifoliacea* Lindl. *Latvijas PSR flora*. Rīga, LVI, 4:284-298.
- Ramans K. 1994.** Ainavrajonēšana. -Latvijas daba. Enciklopēdija **1.** Rīga, Latvijas enciklopēdija, 22.-24.
- Račinska I., 2002.** Rokasgrāmata īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādātājiem. Rīga: Ulma, 96 lpp.
- Salmiņa L. 2003.** The *Cladium mariscus* L. (Pohl.) community in Latvia. *Acta Universitatis Latviensis. Earth and Environment Sciences*, vol. 654:23-37.
- Salnavas pagasta teritorijas attīstības plāns., 1999.** Salnava: Salnavas pagasta padome sadarbībā ar Kārsavas pilsētas un Goliševas, Malnavas, Mērdzenes, Mežvidu pagastu padomēm, 117 lpp.
- Sugu un biotopu aizsardzība Latvijā., 2001.** Rīga: VARAM, sagatavoja SIA "Dumpis", 48 lpp.
- Villerts A. 1940.** Dažu 1939. gadā ievākto retāko augu atradnes. *Daba un Zinātne*, 3: 100-101.
- Zelčs V., 1997.** Numernes valnis. - Latvijas Daba. Enciklopēdija. **4.** Rīga: Preses Nams, 46 lpp.
- Zelčs V., 1997.** Oss. - Latvijas Daba. Enciklopēdija. **4.** Rīga: Preses Nams, 60-61.
- Аболтинь О.П., Вейнбергс И.Г., Стелле В.Я., Эберхард Г.Я. 1972.** Основные комплексы маргинальных образований и отступление ледника на территории Латвийской ССР. Краевые образования материковых оледенений. М, Наука, с.30-37.
- Биркмане К. Я. 1958.** Растительность восточных районов Латвийской ССР. В кн. *Растительность Латвийской ССР*. Рига, Изд-во АН Латв.ССР, 2 69-79.
- Биркмане К.Я. 1964.** Изменения в растительном покрове восточной части Латвийской ССР за последнем столетии. *Растительность Латвийской ССР*. Рига, Изд-во АН Латвийской ССР, 4: 205-213.
- Биркмане К.Я. 1964а.** Очерк современной растительности восточных геоботанических районов Латвийской ССР. *Растительность Латвийской ССР*. Рига, Изд-во АН Латвийской ССР, 4: 117-195.
- Гаврилова Г. 1986.** *Saxifraga hirculus* L. Хорология флоры Латвийской ССР. Перспективные для охраны виды растений. Рига, Зинатне, с. 49-51.

- Фатаре И. 1980.** *Gladiolus imbricatus* L. Хорология флоры Латвийской ССР. Редкие виды растений II группы охраны. Рига, Зинатне, с. 28-32.
- Эглите З. 1986.** *Botrychium multifidum* (S.G. Gmel.) Rupr. Перспективные для охраны виды растений. Рига, Зинатне, с. 17-19.
- Мейронс З.В. 1975.** Рельеф Латгальской возвышенности и сопредельных районов Восточно-Латвийской низменности. *Вопросы четвертичной геологии*. Рига, Зинатне, 8: 48-82.
- Страуме Я.А. 1979.** Геоморфология. *Геологическое строение и полезные ископаемые Латвии*. Рига, Зинатне, с. 297-439.
- Табака Л. В. 1985.** Растительный покров и геоботанические микрорайоны. *Флора и растительность Латвийской ССР. Восточно-Латвийский геоботанический район*. Рига, Зинатне, с. 7-19.
- Талла Б. 1980.** *Hammarbya paludosa* (L.) O.Kuntze. Хорология флоры Латвийской ССР. Редкие виды растений II группы охраны. Рига, Зинатне, с. 32-34.

Interneta adreses

www.ezeri.lv - portāls par Latvijas ezeriem

www.lva.gov.lv - Latvijas vides aģentūras mājas lapa

www.lvm.gov.lv - AS "Latvijas valsts meži" mājas lapa

www.vidm.gov.lv - Vides ministrijas mājas lapa

Citi informācijas avoti

Projekta "Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar **EMERALD/NATURA 2000** aizsargājamo teritoriju tīklu" lauka darba anketas. Projekta norises laiks 2001-2003. gads, izpildītājs Latvijas Dabas fonds, finansētājs *DANCEE*.

Projekta **CORINE Biotopes Latvijā** materiāli. Projekta norises laiks 1994.-1997. gads, koordinēja Latvijas Republikas Vides un reģionālās attīstības ministrijas Dabas aizsardzības nodaļas speciālisti, projektu vadīja Latvijas Dabas fonds. No 1994. līdz 1996. gada martam projektu finansēja Ziemeļvalstu Ministru padome. Projekta noslēguma fāzi līdz 1997. gada septembrim finansēja *ES PHARE* programma.

II. daļa. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS

2.1. TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Dabas parku veido divas nosacīti dažādas daļas, kas savā starpā ir cieši saistītas, veidojot vienotu kompleksu. Vienu teritorijas daļu veido osveida valnis, otru – vaļņa D nogāze un pārmitrā osa pakāje. No osa D nogāzes sūcas avoti, tērcītes, aizsāk tecējumu strautiņi, arī nelielā upe – Novaziņa. Izstrādājot plānu, teritorijā nodalītas biotopu un sugu grupas, bet ekoloģiski osveida valnis un tā D pakāje ir vienots komplekss, kura bioloģiskā daudzveidība novērtēta, piešķirot tai dabas parka statusu. Tāpat, kompleksi, plānoti arī teritorijas apsaimniekošanas pasākumi un tās dalījums zonās.

Būtiska parka vērtība ir vaļņa ainavas ar specifisko, osiem raksturīgo augāju, kas Latvijā sastopams reti un nelielās platībās. Lai gan ainavas lielāko daļu aizņem meža masīvs, tā ir ļoti daudzveidīga, potenciālam skatītājam interesanta. Ainava pārredzama no blakus esošajiem vaļņiem, no praktiski jebkuras vietas ezeru ainavā, no atsevišķām vietām purvu ainavā, līdz ar to, jebkuras izmaiņas šīs ainavas iekšienē, ietekmēs arī pārējo parka ainavu kvalitāti. Atklāti, plaši panorāmas skati paveras no slaloma trašu sākuma. Vaļņa nogāzes nav pietiekoši stāvas, lai skats atklātos cauri vai pāri ar mežu apaugušām nogāzēm. Paceļot skatu punktu augstāk, izcilus skatus būtu iespējams iegūt praktiski no jebkura vaļņa virsmas punkta. Ainavā daudz un daudzveidīgi vidēja un maza mēroga skati uz atsevišķiem ainavu elementiem – ezera stūri, augļu dārzu, meža māju, gravu, ceļa līkumu, gulbūves pirtiņu, vecu koku, skudru pūzni u.tml.

Numernes vaļņa ainava vērtējama kā jutīga. To būtiski negatīvi ietekmē uz vaļņa nogāzēm veiktās kailcirtes, kuras pārskatāmas no dažādiem skata punktiem. Zināma negatīva ietekme ir tūrismam un rekreācijai. Piem., izmētātie atkritumi atpūtas vietā pie vaļņa Z pakājes viennozīmīgi samazina vietas estētisko pievilcību. Arī slaloma trases uz šo brīdi izskatās diezgan nepievilcīgas. Jācer, ka līdz ar labiekārtošanas darbu pabeigšanu, skats uz tām uzlabosies un teritorija iegūs vizuāli pievilcīgas atklātas platības, kas palielinās kopējo ainavas daudzveidību.

Numernes, Lielā Kugru un Mazā Kugru ezera ainava nav uzskatāma par unikālu Latvijas mērogā, bet tā ir unikāla parka teritorijā un tā apkārtnē.

Starpvaļņu ieplakas slapjo mežu ainava ir visvienveidīgākā, "visneunikālākā", visgrūtāk sasniedzamā no parka ainavām.

Saudzīga attieksme pret ainavas sīkajiem elementiem priekšnoteikums tam, ka tiks saglabāta gan bioloģiskā daudzveidība, gan ainavas vizuālās iezīmes, kas dabas parka teritorijai piešķir vienreizīgumu un skaistumu.

Nozīmīga dabas parka vērtība ir osveida vaļņa, slapjo mežu, purvu un ezeru biotopu komplekss ar tur sastopamajām retajām un īpaši aizsargājamajām augu un dzīvnieku sugām.

Teritorijas pārmitrās ieplakas dabas vērtības labvēlīgi ietekmējis tās iepriekšējais aizsardzības režīms – dabas liegums „Kugriņu purvs un meži”. Tāpat, ir bijuši mežsaimnieciskās darbības (kailciršu) ierobežojumi uz osa stāvākajām nogāzēm laikā līdz 1990. gadam. Nav veikti būtiski meliorācijas sistēmu atjaunošanas darbi teritorijas mitrākajā D daļā.

Kā negatīvas ietekmes jāatzīmē kailcirtes, kas atsevišķās vietās veiktas visai lielās platībās – gan uz osa (3., 9., 13., 27., 28. kvartāli), gan dabas parka D daļā (19. kvartāls). Arī

jaunveidotās slēpošanas trases teritorijas dabas vērtības ietekmē negatīvi – gan būtiski izmainot un ietekmējot dabiskos biotopus, gan radot papildus antropogēno slodzi nākotnē.

Ja līdz šim kā lielākais teritoriju apdraudošais faktors vērtējama mežizstrāde, tad jau tuvākajā nākotnē tas varētu būt tieši lielais atpūtnieku un tūristu pieplūdums. Izstrādājot un ieviešot dabas aizsardzības plānu, jāsamazina mežizstrādes negatīvā ietekme.

Plāna darbības laikā jāseko apmeklētāju skaita un to radītās ietekmes izmaiņām. Ja nepieciešams, jānovirza apmeklētāju plūsma, lai rastu optimālāko risinājumu tūrisma un rekreācijas attīstības iespējām, saglabājot teritorijas dabas vērtības.

Dabas parka bioloģisko vērtību karte ietverta 2.6. pielikumā.

2.2. BIOTOPI KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TOS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Dabas parkā sastopami galvenokārt dabiski un maz pārveidoti biotopi, cilvēka darbības būtiski pārveidoti biotopi aizņem nelielas platības. Lielāko daļu dabas parka teritorijas aizņem Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājami biotopi.

Meži

Priežu sausieņu meži uz osveida vaļņa gandrīz visā platībā ir Eiropas Savienībā aizsargājams biotops *Skujkoku meži uz osiem un atšķelšanās vaļņiem 9060*. ES aizsargājamam biotopam *Boreālie meži 9010** atbilst skujkoku mežu DMB un pDMB. Uz vaļņa konstatēti divi Latvijā īpaši aizsargājami meža biotopi, kā arī vairākas reto un īpaši aizsargājamo augu sugas.

Priežu sausieņu mežu biotopus negatīvi ietekmē dabiskās eitrofikācijas procesi – augsnes bagātināšanās un tai sekojošā augu sabiedrību nomaiņa un reto, gaismas prasīgo augu sugu izzušana. Tāpat arī negatīva ietekme ir intensīvai mežizstrādei. Biotopu saglabāšanai nepieciešama tāda meža apsaimniekošana, kas saudzē reto augu sugu atradnes un izkopj skraju, gaišu priežu mežu.

Izcirtumos, kas veikti priežu sausieņu mežos uz osveida vaļņa, nepieciešama atjaunošana ar priedi bez augsnes sagatavošanas, pārējos meža augšanas apstākļu tipos nepieciešama dabiska izcirtumu atjaunošanās. Vēlams izcirtumu kopšana, lai veicinātu bioloģiski vērtīga meža (sausās, nabadzīgās augtenēs – retajām augu sugām piemērots priežu mežs, bet auglīgās augtenēs – mistrots mežs) veidošanos.

Dabas parka pārmitrie meži (ES aizsargājami biotopi *Purvaini meži 91D0** un *Melnalkšņu staignāji 9080*) uzskatāmi par vienu no bioloģiski nozīmīgākajām purvaino mežu platībām Austrumlatvijā. To nozīmi palielina salīdzinoši lielais skaits tur satopamo reto un ļoti reto augu sugu.

Slapjajos mežos notiek dabisks to attīstības process. Šajos mežos nav pieļaujama nosusināšana un mežizstrāde.

Īpaša vērtība ir DMB un potenciālie DMB, sevišķi to koncentrēšanās vietas. Jānodrošina netraucēta šo mežu biotopu attīstība, kur nepieciešams, tie jāapsaimnieko atbilstoši DMB inventarizācijas kartiņās norādītajiem ieteikumiem.

Lielākā sociālekonomiskā vērtība meža biotopiem ir koksnes krāja. Ievērojot, ka dabas parks ir piemērots atpūtas un aktīvā sporta infrastruktūras attīstībai, nākotnē paredzama peļņa arī no tūrisma un atpūtas nozares, kas ilgākā laika periodā daļēji varētu atsvērt zaudējumus no koksnes ieguves.

Ezeri

Ezeru biotopi palielina bioloģisko daudzveidību dabas parka teritorijā, nodrošinot dzīvotnes daudzām augu un dzīvnieku sugām un veidojot vienotu kompleksu ar pārējiem biotopiem.

Numernes ezers vērtīgs kā īpaši aizsargājamo un reto augu sugu: jūras najādas un ūdeņu ērkšķuzāles atradne.

Visi dabas parka ezeri atbilst Eiropas Savienības aizsargājamam biotopam *Dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju 3150*. Vērtīgākais – labāk saglabājies, ar barības vielām nabadzīgākais ir Lielais Kugru ezers.

Jāatzīmē arī ezeru ainaviskā vērtība.

Ezeru sociālekonomiskā vērtība ir to piemērotība makšķerēšanai un atpūtai. Numernes ezers ir vērtīgs ar bagātīgām sapropeļa atradnēm.

Ezerus pašlaik galvenokārt ietekmē dabiskais eitrofikācijas process – ezeru bagātināšanās ar barības vielām un aizaugšana. Nākotnē ezerus negatīvi var ietekmēt to pastiprināta izmantošana atpūtai.

Ezerus iespējams izmantot atpūtai, ievērojot nepieciešamās dabas aizsardzības prasības. Nav pieļaujama notekūdeņu (arī attīrītu) iepludināšana un citas darbības (piemēram, zivju barošana, mazgāšanas līdzekļu lietošana), kas ezeros ienes barības vielas (biogēnos elementus). Nav pieļaujama paliekoša ezeru ūdens līmeņa pazemināšana vai paaugstināšana, kas paātrinātu ezeru eitrofikāciju (aizaugšanu), kā arī mainītu ezeriem pieguļošās teritorijas (tajā skaitā – īpaši aizsargājamo augu sugu atradņu) hidroloģisko režīmu.

Saskaņojot ar reģionālo vides pārvaldi un nodrošinot ezera ūdens līmeņa kontroli, ir pieļaujama ūdens ņemšana no Numernes ezera un Vidējā (Lielā Kugru) ezera. Nosakot pieļaujamo ūdens patēriņu, jāņem vērā ezera tilpums un ezera ūdens apmaiņas periods (ūdens pieplūde un līmeņa atjaunošanās). Maksimāli pieļaujamā mākslīgi izraisītā ūdens līmeņa pazemināšanās nedrīkst pārsniegt 10 cm diennaktī, atkārtota ūdens ņemšana pieļaujama tikai pēc sākotnējā ūdens līmeņa atjaunošanās.

Numernes ezera ekosistēmu sākotnēji negatīvi var ietekmēt arī iespējamā sapropeļa iegūšana – var pasliktināties ūdens kvalitāte un pastiprināties ūdens ziedēšana, iespējama jūras najādas atradnes izzušana, tāpat, negatīva ietekme paredzama uz putnu sugām. Taču kopumā sapropeļa izsmelšana padziļinātu un atjaunotu ezeru, būtu iespējams atbrīvot no slīkšņas un izveidot smilšainas vai granšainas piekrastes posmus. Tas gan palielinātu biotopu dažādību ezerā, gan arī radītu iespēju ezeru izmantot atpūtai. Nav pieļaujama ezera līmeņa pazemināšana, kas stipri paātrinātu ezera eitrofikāciju un aizaugšanu.

Purvi

Purvu biotopi palielina dabas parka sugu un biotopu daudzveidību, veido vienotu kompleksu ar slapjo mežu un ezeru biotopiem.

Lielākās platības no dabas parkā sastopamajiem purviem aizņem Eiropas Savienības aizsargājamais biotops *Pārejas purvi un slīkšņas 7140*, ļoti mazās platībās sastopami arī ES aizsargājami purvu biotopi *Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi 7210** un *Nesarti augstie purvi 7110**.

Dabas parka purvi ir bagāti ar Latvijā retām augu sugām un augu sabiedrībām. Īpaša nozīme ir kaļķainam zāļu purvam, kurā aug dižā aslake, jo šādi biotopi Latvijā ir ļoti reti, bet valsts austrumdaļā konstatēti tikai dažās vietās.

Purvu biotopos vērojama dabiska to attīstība, būtiskas negatīvas ietekmes nav konstatētas. Nepieciešams saglabāt to pašreizējo hidroloģisko režīmu.

Pļavas

Nelielas, vēl neaizaugušu pļavu platības atrodamas dabas parka A daļā. Bioloģiski daudzveidīga ir pļava AS „LVM” dzīvnieku piebarošanas lauces 6. kv., 48 nog. A un saimniecības „Numernes” R daļā.

Pļavas palielina dabas parka biotopu un sugu daudzveidību, tās ir nozīmīga dzīvotne daudzām bezmugurkaulnieku sugām.

Pļavu sociālekonomiskā vērtība ir to izmantošana siena ieguvei un ganīšanai, kas patreiz nav aktuāli.

Lielākā negatīvā ietekme ir pļavu neapsaimniekošana, kā rezultātā tās pakāpeniski aizaug ar krūmiem un kokiem, samazinot ne vien pļavu, bet arī visa dabas parka bioloģisko daudzveidību. Nevēlama ir dabisko pļavu, kā arī dzīvnieku piebarošanas lauču uzāršana.

Antropogēnas izcelsmes un antropogēni būtiski ietekmētiem biotopiem ir mazāka dabas aizsardzības vērtība. Nereti ceļu, stigu malās, izcirtumos sastopamas retas un aizsargājamas augu, izcirtumos – arī bezmugurkaulnieku sugas.

Šiem biotopiem galvenā ir sociāli ekonomiskā nozīme, ar kādu tie tikuši izveidoti un apsaimniekojami arī turpmāk. Lai saglabātu teritorijas hidroloģisko režīmu, nav atjaunojams purvainajās platībās ierīkotais grāvju tīkls.

Nepieciešama izcirtumu un jaunaudžu kopšana, lai veidotos osveida vaļņiem raksturīgie gaišie priežu meži, kā arī citi bioloģiski vērtīgi meži.

2.3. SUGAS KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Dabas parks „Numernes valnis” ir viena no floristiski bagātākajām teritorijām Ziemeļlatgalē. Šeit ir ievērojama reto un īpaši aizsargājamo sugu koncentrācija. Salīdzinot ar līdzīgām teritorijām, Numernes valnis ir floristiski visbagātākais. Šeit kopš 19. gadsimta beigām veiktajos pētījumos konstatētas 44 retas un aizsargājamas ziedaugu un paparžaugu augu sugas, bet Ogres Zilajos kalnos – 13, Greblūkalnā – 8 retas un aizsargājamas augu sugas. Dabas parka teritorijā konstatētas arī 28 retas un aizsargājamas putnu, 12 retas un aizsargājamas bezmugurkaulnieku sugas, kā arī Latvijas Sarkanajā grāmatā minēta zīdītāju suga.

Dabas parkā sastopamo reto un aizsargājamo sugu daudzveidību nodrošina savdabīgais osveida vaļņa biotopu un mitro ieplaku un ūdeņu biotopu komplekss. Sugu daudzveidību veicinājusi saudzīga mežizstrāde sausajos priežu mežos un mežizstrādes aizliegums slapajos mežos (bijušais dabas liegums “Kugriņu purvs un meži”).

Dabas parkā nodalāmas divas sugu sabiedrību grupas:

Sabiedrības, kas saistītas ar priežu sausieņu mežiem uz osveida vaļņiem

Šeit sastopamajām sugām nepieciešami gaiši meži, saules apspīdētas lauces, kukaiņiem – saules apspīdēti vecu priežu stumbri. Bez biotopam raksturīgajām, bieži satopamajām sugām sastopamas vairākas Latvijā un Eiropā retas un aizsargājamas sugas, plaši pārstāvēti floras retumi.

Floristiskā ziņā Numernes valnis ir salīdzināms ar Ogres Zilajiem kalniem un Greblūkalnu, kas atzīmēti kā tipiskākie un augu sugām bagātākie osveida vaļņi.

Sausajos priežu mežos vērojamas tipiskas putnu sugas, savukārt bezmugurkaulnieku fauna ir samērā daudzveidīga.

Šeit sastopamās augu sugas negatīvi ietekmē augtēnes maiņa dabiskās eitrofikācijas gaitā – blīvas lakstaugu zemsegas un egļu paaugas izveidošanās, kas nomāc gaismas prasīgās retās sugas. Egles noēno retajām kukaiņu sugām nepieciešamos saules apspīdētos priežu stumbrus. Negatīvu ietekmi atstāj intensīva mežizstrāde, kas pilnībā izmaina biotopu.

Augu un bezmugurkaulnieku sugām svarīga ir zemsegas un priežu stumbru atēnošana, izcērtot paaugas un otrā stāva egles, kā arī krūmus. Savukārt putnu, arī bezmugurkaulnieku sugām ir svarīgi saglabāt vecās priedes, sausokņus un kritālas.

Sabiedrības, kas saistītas ar pārmitro Numernes vaļņa D nogāzi un pakāji

Izcilākie floras retumi koncentrējušies purvu un mežu biotopos ap Lielo Kugru ezeru.

Numernes ezerā konstatēta ļoti bagātīga un vitāla ūdeņu ērkšķuzāles atradne. Savukārt jūras najādas atradne Numernes ezerā ir Latvijā tālākā šīs sugas izplatības robeža ziemeļu virzienā un viena no tālākajām austrumu virzienā. Šī ir Austrumlatvijai neraksturīga augu suga un uzskatāma par reliktu tāpat kā kaļķainajā zāļu purvā pie Lielā Kugru ezera sastopamā dižā aslape un rūsganā melncere (konstatēta 20. gs vidū).

Ievērojama dabas parka floristiskā vērtība ir konstatētās 13 orhideju dzimtas sugas, sevišķi dzeltenās dzegužkurpītes atradne, kas vērtējama kā augs eksemplāriem bagātākā zināmā sugas atradne Latvijā.

Pārmitrās platības piemērotas vairākām retām un aizsargājamām putnu sugām.

Osa dienvidu nogāzes austrumu daļa atrastas vairākas Latvija ļoti retas bezmugurkaulnieku sugas.

Šīs sugas ir piemērojušās ilgstoši nemainīgiem apstākļiem un pašlaik tās galvenokārt ietekmē dabiskie procesi. Potenciāla negatīva ietekme būtu teritorijas hidroloģiskā režīma maiņai un mežizstrādei. Putnu sugas negatīvi ietekmētu Numernes ezera apmeklēšana ligzdošanas laikā.

Sugu sociālekonomiskā vērtība ir grūti nosakāma un salīdzināma, ja vērtējuma galvenais kritērijs ir antropocentriskais pasaules skatījums. Ievērojot, ka biologi visas sugas uzskata par vērtīgām, jāsecina, ka dabas parks ir "vērtīga dažādu sugu dzīvotne", kas paaugstina reģiona piemērotību dabas tūrismam un sabiedrības izglītošanai. Ievērojot nepieciešamās dabas aizsardzības prasības, iespējams vērot un iepazīt šīs sugas dabā.

2.4. TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības
Bioloģiski vērtīgi, daudzveidīgi, retām un īpaši aizsargājamām sugām bagāti sausieņu un slapjie meži	skābekļa avots; koksnes krāja; vizuāli augstvērtīgas, slēgtas un atvērtas ainavu perspektīvas; ogošanas, sēņošanas un medību vietas; iespēja izglītot sabiedrību un veikt zinātniskus pētījumus; piemēroti dabas taku iekārtošanai;
Dažādi purvu biotopi – retu un aizsargājamu sugu dzīvotne, regulē teritorijas hidroloģisko režīmu	veido ainavu
Dabiskas pļavas – dzīvotne specifiskām augu un dzīvnieku sugām	veido ainavu platības, kur ganīt lopus un pļaut sienu
Ezeri – dzīvotne tiem tipiskām un retām sugām	iespējas maksāties un atpūties veido ainavu bagātīgi augstvērtīga sapropeļa krājumi;
Tipiskas, retas un aizsargājamās augu sugas	piemērotas augu sugu iepazīšanai, izglītībai un fotografēšanai
Tipiskas, retas un aizsargājamās bezmugurkaulnieku, putnu un zīdītāju sugas	iespējas medīt un novērot dzīvniekus; iespējas izglītot sabiedrību un veikt zinātniskus pētījumus
Osveida vaļņa reljefs – Latvijā rets ģeomorfoloģisks veidojums	veido raksturīgo ainavu iespējas ierīkot slaloma trases, dažādas grūtības pakāpes takas un velotūrisma maršrutus; piemērots parka popularizēšanai derīgo izrakteņu krājumi

Izvērtējot dabas un sociāli ekonomiskās vērtības parka teritorijā, redzams, ka saglabājot dabas vērtības saglabāsies teritorijas ainaviskā un estētiskā vērtība, līdz ar to iespējas tūrisma un atpūtas attīstībai. Gan pašlaik, gan nākotnē ir iespējas teritorijas izmantošanu atpūtai un tūrismam līdzsvarot ar dabas vērtību saglabāšanu.

Savukārt, veicot intensīvu dabas vērtību izmantošanu – intensīvu mežizstrādi, sapropeļa u.c. derīgo izrakteņu ieguvī cietīs gan teritorijas dabas vērtības – retās sugas un biotopi, gan teritorijas ainaviskā vērtība.

Dabas aizsardzības prasību nodrošināšana teritorijā saistīta ar mežizstrādes un saimnieciskās darbības ierobežojumiem, jo vislielākā sociālekonomiskā vērtība ir osveida vaļņa sausieņu mežu koksnes krājai. Potenciāla vērtība ir arī sapropeļa krājumiem Numernes ezerā.

Nākotnē iespējams apsvērt un izvērtēt sapropeļa ieguves iespējas Numernes ezerā, taču citu derīgo izrakteņu ieguve no dabas vērtību saglabāšanas viedokļa nav pieļaujama. Dabas vērtību saglabāšana pieļauj arī ierobežotu un specifisku meža apsaimniekošanu.

Dabas parks "Numernes valnis" – dabas aizsardzības plāns

Neapšaubāmi, pašlaik finansiālus zaudējumus radīs dabas vērtību saglabāšanai nepieciešamie būtiskie mežizstrādes ierobežojumi. Sevišķi tas skar AS "LVM", kuras valdījumā atrodas lielākā daļa dabas parka mežu, savukārt galvenās ar atpūtu un tūrismu saistītās aktivitātes, kas varētu nest peļņu, pašlaik plānotas privātajās zemēs.

Nākotnē, iespējams, ievērojami pieaugs ainavisko un estētisko vērtību loma cilvēku dzīvē. Līdz ar to teritorijas īpašniekiem un apsaimniekotājiem dabas vērtību saglabāšana var izrādīties arī saimnieciski izdevīga.

III. daļa. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI

3.1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS IDEĀLIE JEB ILGTERMIŅA MĒRĶI

I. Saglabāt dzīvotspējīgas reto un aizsargājamo sugu atradnes, teritorijai raksturīgās sugu sabiedrības un biotopus vizuāli augstvērtīgā ainavā un sabalansēt dabas aizsardzības prasību ievērošanu, vienlaicīgi nodrošinot zemes īpašniekus un apsaimniekotājus ar piemērotu darbības vidi

II. Attīstīt infrastruktūru dabas parka teritorijas izmantošanai atpūtai un izglītībai dabā

3.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRĶI PLĀNĀ APSKATĪTĀJAM APSAIMNIEKOŠANAS PERIODAM

ADMINISTRATĪVIE

1. Dabas parka robežas iezīmētas dabā
2. Dabas parka zonējums iestrādāts Salnavas un Baltinavas pagasta teritoriju plānojumos
3. Sezonas lieguma robeža iezīmēta dabā
4. Izveidota dabas parka konsultatīvā padome

TERITORIJAS BIOĻĢISKO VĒRTĪBU SAGLABĀŠANA UN PALIELINĀŠANA

5. Nodrošināta bioloģiski vērtīgo mežu un īpaši aizsargājamo sugu netraucēta attīstība 279 ha platībā
6. Palielināta DMB un pDMB bioloģiskā vērtība 4.7 ha platībā, piecu gadu laikā
7. Saglabāti un atjaunoti īpaši aizsargājamajām sugām piemēroti biotopi priežu sausieņu mežos 263 ha platībā, desmit gadu laikā
8. Saglabāta un palielināta bioloģiskā daudzveidība mežos, desmit gadu laikā
9. Atjaunotas un uzturētas pļavas 29 ha platībā, desmit gadu laikā

TERITORIJAS ATPŪTAS VĒRTĪBAS PAAUGSTINĀŠANA, ATPŪTNIĒKU PLŪSMAS NOVIRZĪŠANA

10. Labiekārtota un uzturēta dabas parka tūrisma un atpūtas infrastruktūra
11. Pieejama informācija par teritorijas dabas vērtībām un infrastruktūras elementiem

MONITORINGS

12. Notiek apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes un teritorijas attīstības dinamikas monitorings

IV daļa. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

4.1. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

Apsaimniekošanas pasākumi sagrupēti 4. tabulā atbilstoši 3.2. apakšnodaļā izvirzītajiem īstermiņa mērķiem.

Apsaimniekošanas pasākumi grupēti pēc prioritātes: I – prioritārs; II – nepieciešams, III – vēlams.

Vietas, kurās plānoti apsaimniekošanas pasākumi, parādītas kartēs 3.1.1. un 3.2. pielikumos. Apsaimniekošanas pasākumi katrā meža nogabalā apkopoti 3.1.2. pielikumā. Apsaimniekošanas pasākumi jāveic atbilstoši dabas aizsardzības plānā dotajam aprakstam. Dotas apsaimniekošanas pasākumu iespējamās izmaksas uz plāna rakstīšanas brīdi. Izmaksas var mainīties, atkarībā no inflācijas koeficienta, degvielas cenas u.c. apstākļiem.

Paredzētās darbības var tikt mainītas, ja to pamato monitoringa rezultāti.

4.1.1. Apsaimniekošanas pasākumu saraksts

Pasākums <i>Īstermiņa mērķis</i>	Prioritāte Izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
<i>Dabas parka robežas iezīmētas dabā</i>					
1. Informācijas zīmju izvietošana	I 2005.	DAP, pašvaldības sadarbībā ar AS "LVM"		~ 8 – 20 Ls 1 zīme	Izvietotas sešas zīmes
<i>Dabas parka zonējums iestrādāts Salnavas un Baltinavas pagastu teritoriālajos plānojumos</i>					
2. Dabas parka funkcionālā zonējuma iestrādāšana pagastu plānojumos	I 2005.	Salnavas pag., Baltinavas pag.			pagastu teritoriālajos plānojumos norādītas dabas parka funkcionālās zonas un atbilstošie saimnieciskās darbības ierobežojumi
<i>Sezonas lieguma robeža iezīmēta dabā</i>					
3. Sezonas lieguma informācijas zīmju izvietošana	I 2005	DAP, Salnavas pagasts		~ 8 – 20 Ls 1 zīme	Izvietotas četras zīmes
<i>Izveidota dabas parka konsultatīvā padome</i>					
4. Dabas parka konsultatīvās padomes izveidošana	I 2005.	pašvaldības, AS "LVM", zemju īpašnieki			darbojas dabas parka konsultatīvā padome
<i>Nodrošināta bioloģiski vērtīgo mežu un īpaši aizsargājamo sugu un biotopu netraucēta attīstība 279 ha platībā</i>					
5. Neiejaukšanās	I 2004. – 2014.	AS "LVM", zemju īpašnieki, VMD			aprobežojums norādīts valsts meža reģistrā, norādītajos mežu nogabalos nenotiek saimnieciskā darbība

Dabas parks "Numernes valnis" – dabas aizsardzības plāns

6. Mikroliegumu veidošana	I 2005.	LDF – DA plāna budžeta ietvaros		izveidoti mikroliegumi dzeltenajai dzegužkurpītei, lielajam torņgliemzemim
<i>Palielināta DMB un pDMB bioloģiskā vērtība 4.7 ha platībā</i>				
7. DMB un pDMB apsaimniekošana saskaņā ar ieteikumiem inventarizācijas kartītēs	II 2010.	AS "LVM"		palielinājusies biotopiem raksturīgo gaismas prasīgo bezmugurkaulnieku un augu sugu sastopamība
<i>Saglabāti un atjaunoti īpaši aizsargājamajām sugām piemēroti biotopi priežu sausieņu mežos 263 ha platībā</i>				
8. Krājas kopšanas cirtes priežu audzēs	II 2014.	AS "LVM"		palielinājusies reto un īpaši aizsargājamo sugu sastopamība
<i>Saglabāta un palielināta bioloģiskā daudzveidība mežos</i>				
9. Kvartālstīgu un robežstīgu atjaunošana un uzturēšana	II 2014.	AS "LVM", privātie mežu īpašnieki		kvartālstīgas bez aizauguma
10. Baltalkšņu mežu atjaunošana ar platlapjiem	III 2014.	AS "LVM", privātie mežu īpašnieki		izcirtumi atjaunoti ar platlapjiem
11. Kopšanas cirtes	III 2014.	AS "LVM", privātie mežu īpašnieki		kopšanas cirtēs ievērotas dabas aizsardzības prasības
<i>Atjaunotas un uzturētas pļavas 29 ha platībā</i>				
12. Pļavu uzturēšana	I 2005. – 2014.	Zemju īpašnieki	30 – 110 Ls/ha	dabīgo pļavu augu sabiedrības
13. Pļavu iekopšana un uzturēšana uz slēpošanas trasēm	II 2005. – 2014.	Zemju īpašnieki	30 – 110 Ls/ha	dabīgo pļavu augu sabiedrības
<i>Labiekārtota un uzturēta dabas parka tūrisma un atpūtas infrastruktūra</i>				
14. Tūristu taku ierīkošana	I 2005.	Zemju īpašnieki		Iekārtotas takas
15. Atpūtas vietu labiekārtošana	I, 2005.	Zemju īpašnieki		Iekārtotas atpūtas vietas

16. Velomaršruta labiekārtošana	III 2014.	Zemju īpašnieki, pašvaldība		izveidots velomaršruts	
17. Skatu vietas ierīkošana	II 2010.	AS "LVM"	~ 6 000 Ls	saskaņā ar projektu uzcelta skatu platforma	
18. Tūrisma un atpūtas infrastruktūras apsaimniekošana un uzturēšana	II 2005. – 2014.	Zemju īpašnieki, AS "LVM"		Lietošanas kārtībā uzturētas takas, atpūtas vietas, skatu platforma u.c.	
<i>Pieejama informācija par teritorijas dabas vērtībām un infrastruktūras elementiem</i>					
19. Informatīvo stendu izvietošana	III 2010. – 2014.	DA plāna ieviesējs		izveidoti un izvietoti 3 informatīvie stendi DA plānā norādītajās vietās	
20. Informatīvu materiālu izdošana	III 2010. – 2014.	DA plāna ieviesējs		izdoti informatīvi materiāli par dabas parku	
<i>Notiek apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes un teritorijas attīstības dinamikas monitorings</i>					
21. DMB un pDMB apsaimniekošanas pasākumu monitorings	I 2005. – 2014.	AS "LVM", VMD		īpaši aizsargājamo sugu sastopamība, biotopu atbilstība kritērijiem	
22. Krājas kopšanas ciršu ietekmes uz sausieņu priežu mežu biotopiem monitorings	I 2005. – 2014.	AS "LVM", VMD		īpaši aizsargājamo sugu sastopamība, biotopu atbilstība kritērijiem	
23. Antropogēnās slodzes monitorings	II 2005. – 2014.	DAP, tūrisma infrastruktūras apsaimniekotāji, DA plāna ieviesējs	nozaru eksperti	~ 30 - 60 Ls un transporta izdevumi gadā	īpaši aizsargājamo sugu, biotopu stāvoklis tūrisma un atpūtas infrastruktūras tuvumā; dabisko biotopu stāvoklis tūrisma un atpūtas infrastruktūras objektu tuvumā
24. Dzeltenās dzegužkurpītes populācijas monitorings	I 2005. – 2014.	DAP, DA plāna ieviesējs	nozaru eksperti	~ 20 Ls un transporta izdevumi gadā	dzegužkurpītes īpatņu skaits un vitalitāte

4.1.2. Apsaimniekošanas pasākumu apraksts

ADMINISTRATĪVIE

1. Informācijas zīmju izvietošana

Dabas lieguma robeža jāiezīmē dabā, saskaņā ar Latvijas likumdošanā noteiktajām prasībām (MK noteikumi Nr. 415).

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas robežas iezīmēšanai dabā paredzēts izvietot 6 informatīvas zīmes – vietās, kur ceļi šķērso dabas parka robežu.

2. Dabas parka funkcionālā zonējuma iestrādāšana pagastu teritoriju plānojumos

Salnavas un Baltinavas pagastu teritoriju plānojumi 2004. gadā ir izstrādes procesā. Darba gaitā tajos, saskaņā ar Latvijas likumdošanu, iespējams iestrādāt dabas parka funkcionālo zonējumu un paredzēt nepieciešamos saimnieciskās darbības ierobežojumus.

3. Sezonas lieguma informācijas zīmju izvietošana

Lai sniegtu informāciju par sezonas liegumu Numernes ezera rietumu galā, uz sezonas lieguma robežas ezera krastos un ezerā izvietojamas informācijas zīmes ar tekstu: "Sezonas liegums. Uzturēšanās aizliegta no ledus izkušanas līdz 1. jūlijam".

Informācijas zīmes izvietojamas ~ 50 m attālumā viena no otras.

4. Dabas parka konsultatīvās padomes izveidošana

Dabas parka teritorijā ir vairāki zemes īpašnieki un lietotāji, apsaimniekotāji. Savukārt dabas parka pārvaldi realizē pašvaldības.

Izveidojot dabas parka konsultatīvo padomi, teritorijas apsaimniekošanā ieinteresētie zemju īpašnieki un lietotāji, kā arī par dabas parka pārvaldi un kontroli atbildīgās institūcijas īsteno reālu teritorijas pārvaldi un apsaimniekošanu.

Dabas parka konsultatīvā padome organizē sadarbību dažādu ieinteresēto personu un institūciju starpā. Tas nodrošina dabas aizsardzības plāna ieviešanu, līdz ar to dabas vērtību saglabāšanu un tam atbilstošu teritorijas apsaimniekošanu.

Dabas parka konsultatīvās padomes izveidošanā piedalās pašvaldību, AS "Latvijas valsts meži", Rēzeknes RVP, Dabas aizsardzības pārvaldes, privāto uzņēmēju pārstāvji. Iniciatora lomu uzņemas teritorijas apsaimniekotāji – privātie uzņēmēji un AS "Latvijas valsts meži". Dabas parka konsultatīvā padome izveidojam līdz 2005. gada beigām.

TERITORIJAS BIOĻĢISKO VĒRTĪBU SAGLABĀŠANA UN PALIELINĀŠANA

5. Neiejaukšanās

Biotopu dabisko attīstības procesu nodrošināšana notiek DMB un pDMB, kuros tas paredzēts saskaņā ar inventarizācijas kartītēm, kā arī DA plānā norādītajos mežu nogabalos, ezeros un purvos.

Šajās teritorijās nenotiek mežsaimnieciskā darbība un cita veida saimnieciskā darbība saskaņā ar dabas aizsardzības plānu un individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem.

Saimnieciskās darbības aprobežojums tiek ierakstīts valsts mežu reģistrā.

6. Mikroliegumu veidošana

Saskaņā ar pastāvošo likumdošanu izveidojami mikroliegumi dzeltenās dzegužkarpītes un lielā torņgliemeža atradņu aizsardzībai DA plānā norādītajās vietās.

Veģetācijas sezonā nav pieļaujama mikroliegumu masveida apmeklēšana, mikroliegumi šķērsojami tikai pa takām.

Plānotajā dzeltenās dzegužkarpītes mikroliegumā ietilpst AS "LVM" meža zemes (kadastra numurs 68940010080) 6. kv. 50. nogabals (2001. g. ierīcība), īpašuma "Numernes" (kadastra numurs 68940010003) 1. kv. 9., 10., 11. nogabali (1995. g. inventarizācija).

Plānotajā lielā torņgliemeža mikroliegumā ietilpst īpašuma "Numernes" (kadastra numurs 68940010003) 1. kv. 4. nogabala daļa uz A no slēpošanas trases, 5., 6., 7. nogabali (1995. g. inventarizācija), īpašuma "Numernes" (kadastra numurs 68940010001) 2. kv. 3., 4. nogabali, 5. nogabala austrumu daļa līdz ceļam nogabala ziemeļu daļā (1993. g. inventarizācija), īpašuma "Numernes" (kadastra numurs 68940010100) 5. kv. 2. un 3. nogabali (2004. g. inventarizācija).

Mikroliegumu izveidošanas pieteikumus sagatavo un Ludzas VVM iesniedz LDF šī dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā.

7. DMB un pDMB apsaimniekošana saskaņā ar ieteikumiem inventarizācijas kartītēs

DMB un pDMB apsaimnieko atbilstoši to inventarizācijas kartītēs norādītajiem pasākumiem. Tiek veikta paaugas un II stāva egļu, kā arī citu koku un krūmu izciršana, ja tas norādīts DMB un pDMB inventarizācijas kartītēs.

Ciršanas darbi veicami laika periodā no 01. septembra līdz 31. martam.

8. Krājas kopšanas cirtes priežu audzēs

Priežu audzēs sausieņu meža augšanas apstākļu tipos (Sl, Mr, Ln, Dm) tiek veiktas krājas kopšanas cirtes, pie tam izcērtot ne mazāk kā 90 % egles paaugā un 2. stāvā un sadedzinot ciršanas atliekas, minimālais šķērslaukums valsts mežos – saskaņā ar AS "LVM" kārtību (3.1.3. pielikums).

Krājas kopšanas cirtes veicina skraju, gaišu priežu mežu, kas piemēroti retajām un īpaši aizsargājamajām augu un kukaiņu sugām, veidošanos un uzturēšanu. Taču veicot šīs cirtes, jāsauglabā vecākie, dobumainie, ar deguma rētām, nokaltušie un citādi bioloģiski vērtīgākie koki, kas nozīmīgi putnu un bezmugurkaulnieku sugām, kā arī dažādu vecumu koki, kas sekmē mežu ar pakāpenisku vecuma struktūru veidošanos.

Kopšanas cirtēs jānodrošina arī reto un īpaši aizsargājamo augu sugu atradņu saglabāšana.

Kopšanas cirtes jāveic meža ekologa vai cita nozares eksperta uzraudzībā. Nepieciešama izcērtamo koku iezīmēšana dabā pirms cirtes veikšanas.

Vēlams, lai veģetācijas sezonā plānoto ciršu vietas apsektotu meža ekoloģists vai dabisko mežu biotopu eksperts, atzīmējot dabā un skicē atstājamās kokus un īpaši saudzējamās vietas (reto un īpaši aizsargājamo augu sugu atradnes).

Izmantotā meža tehnika nedrīkst izmainīt mikroreljefu (līdz ar to arī mitruma apstākļus), maksimāli jāizmanto esošie ceļi un transporta iebrauktās sliedes.

Ciršanas darbi veicami laika periodā no 01. septembra līdz 31. martam.

9. Kvartālstīgu un robežstīgu atjaunošana un uzturēšana

Kvartālstīgas tiek atjaunotas un uzturētas saskaņā ar AS "LVM" kārtību.

Kvartālstīgu atjaunošana un uzturēšana sausieņu mežos nodrošina papildus apgaismojumu retajām un aizsargājamajām augu sugām.

Slapjajos mežos kvartālstīgu kopšana no biotopu un sugu aizsardzības viedokļa nav nepieciešama, bet ir pieļaujama.

Pieļaujama īpašumu robežstīgu uzturēšana.

Ciršanas darbi veicami laika periodā no 01. septembra līdz 31. martam.

10. Baltalkšņu mežu atjaunošana ar platlapjiem

Dabas parka zonā esošajās baltalkšņu audzēs pieļaujamas kailcirtes, ja pēc tām meža atjaunošana notiek tikai ar platlapjiem.

Ciršanas darbi veicami laika periodā no 01. augusta līdz 14. aprīlim.

11. Kopšanas cirtes

Mežaudzēs, kurās nav norādīti specifiski apsaimniekošanas pasākumi, pieļaujamas kopšanas cirtes saskaņā ar vispārējiem īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumiem (MK noteikumi Nr. 415, 22.07.2003.) un dabas parka individuālajiem aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumiem.

Ciršanas darbi veicami laika periodā no 01. augusta līdz 14. aprīlim.

12. Pļavu atjaunošana un uzturēšana

Aizaugošajās pļavās nepieciešama krūmu izciršana. Pēc tam pļavas apsaimniekojamas pļaujot vai ganot.

Saglabājami pļavās augošie kadiķi, vilkābeles, segliņi u.c. atsevišķi krūmi un koki.

Pļavas, kultivētie zālāji un ganības ir jāpļauj, lai saglabātu dabas parka sugu un biotopu daudzveidību, kā arī ainavisko pievilcību.

Pļaušanas laiks – pēc 15. jūlija, ja sienu izmanto lopbarībai. Ja sienu neizmanto lopbarībai, ieteicamais pļaušanas laiks – pēc 1. septembra.

Bezmugurkaulniekiem nozīmīgo pļavu (AS "LVM" 6. kv. 48. nog.) jāpļauj pēc 1. septembra.

Pļavas vēlams pļaut katru gadu vai ne retāk kā reizi trīs gados. Nopļautais siens jāsavāc. Siena savākšanu iespējams aizstāt ar nopļautās zāles izkliešanu uz vietas, pļaujot ar pļaujmašīnu-smalcinātāju, rotējošo disku pļaujmašīnu vai krūmgriezi (trimeri). Nav pieļaujama nopļautās zāles atstāšana biezos vālos. Pļaušanu iespējams aizstāt ar ganišanu, pēc tam apļaujot ganības.

13. Pļavu iekopšana un uzturēšana uz slēpošanas trasēm

Slēpošanas trases iekopjamas un veģetācijas sezonā apsaimniekojamas kā pļavas.

Pēc labiekārtošanas darbu veikšanas vietas, kur sabojāta zemsedze, apsējamas ar zālāju sēklu maisījumu (pļavas auzene, pļavas skarene, pļavas āboliņš u.c.).

Turpmākās apsaimniekošanas nosacījumi kā iepriekšējā pasākumā (13. Pļavu uzturēšana).

TERITORIJAS ATPŪTAS VĒRTĪBAS PAAUGSTINĀŠANA, ATPŪTNIĒKU PLŪSMAS NOVIRZĪŠANA

Teritorija nākotnē varētu piedāvāt daudzveidīgas aktīvās atpūtas iespējas – šeit iespējama slēpošana, slidošana, pastaigas, riteņbraukšana, makšķerēšana, vizināšanās ar laivām u.tml. Ir iespējas tūrisma attīstību virzīt dabas, izzinošā tūrisma virzienā. Jau pirmajā trases darbības gadā apmeklētāju interese esot bijusi salīdzinoši liela, kas liek domāt, ka nākotnē tā tikai palielināsies.

14. Tūristu taku ierīkošana

Tūristu takas iekārtojamas dabas aizsardzības plānā norādītajās vietās.

Takas labiekārtojamas esošu taku un stigu vietās. Slapjās vietās (pāri purvam līdz ezeram u.c.) izveidojama taka ar koka segumu, nogāzēs – kāpnes. Takas jāiekārto tā, lai pasargātu bioloģiski vērtīgās ekosistēmas (dzegužkurpītes mikroliegumu, purvu), ko tās šķerso: takām jābūt pietiekami platām, ja nepieciešams – ar margām.

Dabas aizsardzības plānā norādītajās vietās pie ezeriem izveidojamas koka laipas.

Taku sākumā nepieciešama informācija par maršrutu un apskatāmajiem objektiem, izvietojamas norādes par attālumiem līdz objektiem, kā arī noteikumi, kas jāievēro takās un apskates objektos.

15. Atpūtas vietu labiekārtošana

Dabas aizsardzības plānā norādītajās vietās labiekārtojamas un uzturamas atpūtas vietas (3.2.pielikums). Tajās vēlams iekārtot ugunsкура vietu, novietot galdu un vismaz divus solus, kā arī atkritumu urnu un uzbūvēt (novietot) tualeti.

Atkritumu urnas un tualetes nepieciešamas arī pie paredzētajām autostāvvietām.

Atpūtas vietās vēlams izvietot informāciju par dabas parku un tuvumā esošajiem objektiem.

Labiekārtotās atpūtas vietas jāapsaimnieko un jāuztur lietošanas kārtībā.

16. Velomaršruta labiekārtošana

Dabas aizsardzības plānā norādītajos esošajos ceļos labiekārtojams velomaršruts. Veloceļu segumu atļauts atjaunot tikai ar granti vai šķembām. Maršrutā izvietojamas norādes par objektiem un attālumiem līdz tiem.

17. Skatu vietas ierīkošana

DA plānā norādītajā vietā uzbūvējama skatu platforma vai skatu tornis, kas dotu iespēju pārredzēt plašāku ainavu. Skatu platforma vai skatu tornis veidojams no koka atbilstoši šādas būves projektam.

18. Tūrisma un atpūtas infrastruktūras apsaimniekošana un uzturēšana

Tūrisma un atpūtas infrastruktūra apsaimniekojama un uzturama lietošanas kārtībā: jāizved atkritumi, ja nepieciešams, jāatjauno taku segums, norādes, laipas u.c.

Tūrisma un atpūtas infrastruktūra apsaimniekošanu atbilstoši vajadzībām un nolietojuma pakāpei nodrošina zemes īpašnieks vai apsaimniekotājs, to nākotnē to, iespējams, organizē dabas parka konsultatīvā padome.

19. Informācijas stendu izvietošana

Stendus ar informāciju par teritorijas dabas vērtībām un infrastruktūras elementiem būtu nepieciešams izvietot pie slaloma trasēm, pie kafejnīcas u.c. apmeklētāju iecienītās vietās (dabas aizsardzības plānā norādītas 3 vietas).

Stendos ir informācija par retajām un īpaši aizsargājamajām augu un dzīvnieku sugām u.c. dabas vērtībām, taču aizliegts norādīt konkrētas atradnes, izņemot vietas, kur šī suga ir viens no apskates objektiem takā.

Informatīvo stendu sagatavošanu un izvietošana organizē dabas parka konsultatīvā padome, privātie uzņēmēji vai citi ieinteresētie, pieaicinot nepieciešamos speciālistus. Sagatavoto informāciju nepieciešams saskaņot ar reģionālo vides pārvaldi, ja nepieciešams, arī ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

20. Informatīvu materiālu izdošana

Informācija par dabas parku ir iegūstama pagastā – izstrādātais dabas aizsardzības plāns. Vēlama papildus informācijas sagatavošana (bukleti) par teritorijas dabas vērtībām un atpūtas un tūrisma iespējām, kas būtu pieejama gan pagastā, gan pie teritorijas apsaimniekotājiem (piemēram: kafejnīcā u.c.).

Informatīvo materiālu sagatavošanu un izdošanu organizē dabas parka konsultatīvā padome, privātie uzņēmēji vai citi ieinteresētie. Informatīvajos materiālos ir informācija par teritorijas dabas vērtībām u.c., taču aizliegts norādīt precīzas īpaši aizsargājamo sugu atradnes.

MONITORINGS

21. DMB un pDMB apsaimniekošanas pasākumu monitorings

Meža ekoloģis apseko DMB un pDMB nogabalus, kuros veikta apsaimniekošana saskaņā ar inventarizācijas kartiņām, novērtē biotopu un sugu stāvokli, salīdzina to ar kartiņās fiksēto situāciju un dod apsaimniekošanas pasākuma vērtējumu.

Monitoringu veic katru gadu pēc apsaimniekošanas pasākumu veikšanas.

Monitoringu iespējams veikt arī, pielāgojot *Dabisko meža biotopu apsaimniekošanas monitoringa metodiku*.

23. Krājas kopšanas ciršu ietekmes uz sausieņu priežu mežu biotopiem monitorings

Pēc krājas kopšanas cirtēm tiek apsekoti:

- 1) nogabali, kuros pirms cirtes bijušas vitālas aizsargājamo sugu atradnes,
- 2) nogabali, kuros pirms krājas kopšanas cirtes nav konstatētas retās un īpaši aizsargājamās sugas, bet kuri novērtēti kā tām potenciāli piemēroti.

Raksturīgākos nogabalus izlases veidā (kopā vismaz 10) izvēlas eksperts (meža ekoloģs vai botāniķis, vēlams arī entomoloģs), apseko un novērtē reto un īpaši aizsargājamo un priežu mežiem uz osiem raksturīgo sugu sastopamību, kā arī šo nogabalu atbilstību biotopa *Skujkoku meži uz osiem un atšķelšanās vaļņiem* kritērijiem. Konstatētā situācija pēc krājas kopšanas cirtēm tiek salīdzināta ar stāvokli uz DA plāna rakstīšanas brīdi un tiek novērtēta krājas kopšanas ciršu (mežaudzes izretināšanas, egļu izciršanas, ciršanas atlieku sadedzināšanas) ietekme. Vajadzības gadījumā tiek ieteiktas un turpmāk īstenotas izmaiņas krājas kopšanas ciršu veikšanā, lai sasniegtu īpaši aizsargājamajām sugām un biotopiem iespējami labvēlīgāku stāvokli.

Monitoringu veic veģetācijas sezonā pēc krājas kopšanas cirtes veikšanas un turpmāk ik pēc pieciem gadiem (vēlams – katru gadu).

Vēlams apsekot arī izkoptās kvartālstigas un novērtēt reto un īpaši aizsargājamo sugu sastopamību uz tām un to malās.

24. Antropogēnās slodzes monitorings

Eksperts (meža ekoloģs vai botāniķis un bezmugurkaulnieku speciālists) apseko un novērtē īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu stāvokli tūrisma un atpūtas infrastruktūras tuvumā. Vērtēta un salīdzināta ar situāciju uz DA plāna rakstīšanas brīdi tiek reto un īpaši aizsargājamo sugu (dzeltenā dzegužkurpīte, lielais torņgliemezis, meža silpurene u.c.) populāciju vitalitāte un biotopu stāvoklis. Tiek vērtēts arī dabisko biotopu stāvoklis tūrisma un atpūtas infrastruktūras objektu tuvumā – izmēģināšanas, piesārņošanas u.c. ietekmes apmēri. Vajadzības gadījumā tiek doti un turpmāk īstenoti norādījumi tūrisma un atpūtas infrastruktūras pilnveidošanai vai/atpūtnieku plūsmas novirzīšanai.

Vēlams, lai antropogēnās slodzes novērtēšanā piedalītos arī ainavu un tūrisma eksperts.

Monitorings jāveic katru gadu pirms un pēc maksimālās tūrisma sezonas.

25. Dzeltenās dzegužkurpītes populācijas monitorings

Nepieciešams regulāri novērtēt dzeltenās dzegužkurpītes atradnes stāvokli, jo to, iespējams, var ietekmēt tuvumā plānotās tūrisma un atpūtas aktivitātes. Sevišķi aktuāls dzeltenās dzegužkurpītes populācijas monitorings ir gadījumā, ja intensīvi darbojas atradnei pieguļošās slēpošanas trases, ja uz tām ziemas periodā ar sniega lielgabaliem tiek uznešts papildus ūdens daudzums.

Eksperts-botāniķis apseko izveidoto dzeltenās dzegužkurpītes mikroliegumu, novērtē biotopu stāvokli un piemērotību dzegužkurpītei, kā arī dzegužkurpītes īpatņu skaitu un vitalitāti. Eksperts dod atzinumu par ietekmes pakāpi un nepieciešamo aizsardzības režīmu, kas jāievēro organizējot turpmākos tūrisma un atpūtas pasākumus. Monitoringa laiku un metodes nosaka eksperts.

4.2. IETEICAMAIS TERITORIJAS ZONĒJUMS

Ņemot vērā dabas vērtību aizsardzības nodrošināšanai nepieciešamos pasākumus un iespējas attīstīt atpūtas un tūrisma infrastruktūru, dabas parka teritorija sadalīta divās zonās. Teritorijā nodalītas:

- 1) regulējamā režīma zona
- 2) dabas parka zona
- 2.1) sezonas liegums

Regulējamā režīma zonā ietvertas bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgas teritorijas, kurās aizliegta mežsaimnieciskā un cita saimnieciskā darbība, izņemot dabas aizsardzības plānā paredzētos biotopu un tūrisma un atpūtas infrastruktūras apsaimniekošanas pasākumus. Regulējamā režīma zonas platība ir 283 ha.

Dabas parka zonā ietvertas teritorijas, kurās jāveic apsaimniekošanas pasākumi saskaņā ar dabas aizsardzības plānu, kā arī teritorijas, kurās atļauta saimnieciskā darbība saskaņā ar *Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem* un dabas parka *Individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem*. Dabas parka zonas platība ir 695 ha.

Dabas parka zonā Numernes ezera R galā izveidots sezonas liegums (18 ha), kur aizliegta iebraukšana un uzturēšanās ar ūdens transporta līdzekļiem no ledus izkušanas līdz 1. jūlijam.

Dabas parka funkcionālo zonu shēma redzama 3.3.1. pielikumā.

Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā atrunātas aizliegtās un atļautās darbības katrā zonā.

V daļa. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA

5.1. PLĀNA IEVIEŠANAS PRAKTISKIE ASPEKTI

Plāna ieviešana jāsāk uzreiz pēc tā apstiprināšanas.

Daļu paredzēto pasākumu veic plānā norādītās atbildīgās institūcijas un zemju īpašnieki un lietotāji.

Lietderīga plāna ieviešanai ir konsultatīvās padomes izveidošana, kas turpmāk koordinētu un realizētu plānā paredzētos pasākumus.

5.2. PLĀNA ATJAUNOŠANA

Dabas aizsardzības plānu nepieciešams atjaunot pēc šī plāna darbības laika beigām 2014. gadā.

Ieviešot šo dabas aizsardzības plānu, tiek veikti plānā paredzētie apsaimniekošanas pasākumi, notiek apsaimniekošanas pasākumu monitorings, kas novērtē apsaimniekošanas pasākumu atbilstību izvirzītajiem mērķiem un to efektivitāti. Monitoringa laikā radušies ieteikumi tiek ņemti vērā gan šī plāna darbības laikā, gan plānu atjaunot.

Pašlaik nav konstatēta Numernes ezera pastiprināta aizaugšana, kas samazinātu tā bioloģisko vērtību, tāpēc nav ieteikti pasākumi sapropeļa iegūšanai un ezera atjaunošanai. Atjaunojot plānu, iespējams, būs radusies nepieciešamība izvērtēt sapropeļa iegūvi no dabas aizsardzības vai sociāli ekonomisko vērtību viedokļa.

Atjaunojot plānu, jāņem vērā meža apsaimniekošanas pasākumu monitoringa rezultāti, lai izvērtētu krājas kopšanas ciršu lietderību un efektivitāti, kailciršu un citu ciršu iespēju un nepieciešamību.

Jāizvērtē arī tūrisma attīstība un tā tendences, infrastruktūras atbilstība un nepieciešamība to pilnveidot.

5.3. NEPIECIEŠAMIE GROZĪJUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMOS

Grozījumi teritorijas plānojumos nav nepieciešami. Salnavas un Baltinavas pagastu teritoriju plānojumos darba gaitā iespējams iestrādāt dabas parka funkcionālās zonas un paredzēt saimnieciskās darbības ierobežojumus tajās.

5.4. INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTS

Sagatavots saskaņā ar likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 17. panta 2. daļu.

1. Šie noteikumi nosaka dabas parka "Numernes valnis" (turpmāk – dabas parks) funkcionālo zonējumu un individuālo aizsardzības un izmantošanas kārtību.
2. Dabas parks izveidots, lai aizsargātu un saglabātu osveida vaļņa un ieplaku biotopu kompleksu, retās un īpaši aizsargājamās sugas un biotopus vizuāli augstvērtīgā ainavā, kā arī veicināt teritorijas ilgtspējīgu izmantošanu tūrismam un atpūtai.
3. Dabas parka platība ir 978 ha. Dabas parka robežu apraksts un shēma šo noteikumu 1. pielikumā (2.3. pielikums).
4. Dabas parkā noteiktas šādas funkcionālās zonas:
  - 4.1. regulējamā režīma zona,
  - 4.2. dabas parka zona,
    - 4.2.1. sezonas lieguma zona.
5. Funkcionālo zonu platības, robežu apraksts un shēma šo noteikumu 2. pielikumā (3.3.1., 3.3.2. pielikums)
6. Dabas parka teritorijā ir spēkā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (MK noteikumi Nr. 415, 22.07.2003., grozījumi 26.10.2004.), ja šajos noteikumos nav noteikts citādi.
7. Regulējamā režīma zona ir izveidota īpaši aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzībai.
8. Regulējamā režīma zonā ir spēkā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas noteikumu (MK noteikumi Nr. 415, 22.07.2003., grozījumi 26.10.2004.) prasības, kas attiecas uz dabas liegumiem, ja šajos noteikumos nav noteikts citādi.
9. Dabas parka zona ir izveidota, lai sekmētu īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem nepieciešamu apsaimniekošanu un dabas aizsardzības prasībām atbilstošu tūrisma un atpūtas infrastruktūras attīstību.
10. Dabas parka zonā ir spēkā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas noteikumu (MK noteikumi Nr. 415, 22.07.2003., grozījumi 26.10.2004.) prasības, kas attiecas uz dabas parkiem, ja šajos noteikumos nav noteikts citādi.
11. Visā dabas parka teritorijā papildus aizliegts:
  - 11.1. transformēt meža zemes, izņemot, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā norādīto ceļu rekonstrukcijai;
  - 11.2. pārvietoties ar motorizētajiem ūdens transporta līdzekļiem, izņemot valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu pārvietošanos, pildot dienesta pienākumu;
  - 11.3. iepludināt virszemes ūdeņos neattīrītus un attīrītus notekūdeņus;
  - 11.4. audzēt zivis, tās piebarojot
  - 11.5. teritorijas apsaimniekošana un izmantošana, kas ir pretrunā ar dabas aizsardzības plānu.

12. Regulējamā režīma zonā papildus aizliegts:

12.1. veikt mežsaimniecisko darbību, izņemot:

12.1.1. meža ugunsdrošības pasākumus;

12.1.2. bīstamo koku (koku, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas un infrastruktūras objektus) ciršanu un novākšanu, tos atstājot mežaudzē un rakstiski saskaņojot ar reģionālo vides pārvaldi;

12.1.3. dabas aizsardzības plānā paredzētos biotopu apsaimniekošanas pasākumus, rakstiski saskaņojot ar reģionālo vides pārvaldi;

12.2. veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu, izņemot ūdens ņemšanu no Vidējā ezera, saskaņā ar dabas aizsardzības plānu un rakstiski saskaņojot ar reģionālo vides pārvaldi;

12.3. ierīkot atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus ārpus dabas aizsardzības plānā norādītām vietām.

13. Dabas parka zonā papildus aizliegts:

13.1. no 15. aprīļa līdz 31. jūlijam veikt mežsaimniecisko darbību, izņemot meža ugunsdrošības pasākumus, meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem un bīstamo koku (koku, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas un infrastruktūras objektus) ciršanu un novākšanu.

13.2. meža īpašumos, kas lielāki par 10 ha, veikt galveno cirti un rekonstruktīvo cirti, izņemot kailcirti baltalkšņu audzēs, tās atjaunojot ar platlapjiem;

13.3. kopšanas cirtēs izcirst audzes vecākos, dobumainos, ar deguma rētām u.c. bioloģiski vērtīgos kokus;

13.4. veikt kopšanas cirtes bez izcērtamo koku iezīmēšanas dabā;

13.5. veicot kopšanas cirtes mistrotās audzēs, veidot mežaudzi, kurā vienas koku sugas īpatsvars ir 70 % un lielāks, izņemot priežu sausieņu mežus, kur pieļaujamais priedes īpatsvars audzē ir līdz 90 %;

13.6. meža īpašumos, kas lielāki par 10 ha, cirst nokaltušus kokus un izvākt kritušus kokus un kritalas, kuru diametrs resnākajā vietā pārsniedz 25 cm, izņemot bīstamo koku (koku, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas un infrastruktūras objektus) ciršanu un novākšanu, tos atstājot audzē un saskaņojot ar reģionālo vides pārvaldi;

13.7. pieļaut suņu atrašanos brīvā dabā ārpus viensētu teritorijām bez pavadas un uzpurņa, izņemot medības regulējošajos normatīvajos aktos noteikto kārtību un gadījumus;

13.8. uzturēties Numernes ezera rietumu galā sezonas lieguma zonā no ledus izkušanas līdz 1. jūlijam.

14. Priežu audzēs (Sl, Mr, Ln, Dm) dabas parka parka zonā atļautas kopšanas cirtes laikā no 1. septembra līdz 31. martam, pie tam, izcērtot ne mazāk kā 90 % egļu paaugā un 2. stāvā, ciršanas atliekas sadedzinot vai izvedot.

PIELIKUMS

1. Dabas aizsardzības plāna izstrādes process

- 1.1. Informatīvās sēdes dalībnieku saraksts un sanāksmes protokols (25.05.2004.)
- 1.2. Rīkojuma par uzraudzības grupas izveidošanu kopija
- 1.3. Uzraudzības grupas sanāksmes protokols (10.08.2004.)
- 1.4. Sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokols (14.10.2004.)
- 1.5. Uzraudzības grupas sanāksmes protokols (02.12.2004.)

2. Teritorijas apraksts un novērtējums

- 2.1. Zemes īpašumu formas, karte
- 2.2. Zemes lietojuma veidi, karte
- 2.3. Dabas parka "Numernes valnis" robežas
  - 2.3.1. Teritorijas shēma
  - 2.3.2. Robežpunktu koordinātas
  - 2.3.3. Robežu apraksts
- 2.4. Retās un aizsargājamās sugas
  - 2.4.1. Retās un aizsargājamās augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugas, karte
  - 2.4.2. Augu sugu aizsardzības statuss, tabula
  - 2.4.3. Dzīvnieku sugu aizsardzības statuss, tabula
- 2.5. Biotopi
  - 2.5.1. Mežaudžu plāns
  - 2.5.2. Meža augšanas apstākļu tipi, karte
  - 2.5.3. Biotopu karte (Latvijas biotopu klasifikācija)
  - 2.5.4. Aizsargājamie biotopi, karte
  - 2.5.5. Biotopu saraksts (Latvijas biotopu klasifikācija)
  - 2.5.6. DMB un pDMB saraksts
- 2.6. Bioloģisko vērtību karte
- 2.7. Biotopu un sugu retuma, tipiskuma, jutīguma un dabiskuma novērtējums, tabula

3. Apsaimniekošanas pasākumi un zonas

- 3.1. Dabas parka "Numernes valnis" apsaimniekošanas pasākumi.
  - 3.1.1. Apsaimniekošanas pasākumu vietas, karte
  - 3.1.2. Apsaimniekošanas pasākumi mežu nogabalos, tabula
  - 3.1.3. Priežu audžu parametri pēc krājas kopšanas cirtēm, tabula
- 3.2. Dabas parka "Numernes valnis" tūrisma un atpūtas infrastruktūra, karte
- 3.3. Dabas parka "Numernes valnis" funkcionālās zonas, karte
  - 3.3.1. Zonu shēma
  - 3.3.2. Robežu apraksts